

خوارزنده یازیلش اسکى تورکجه اثرلر

احمد زكى وليرى

استانبول دارالفنوننده «تورك تاريخى» معلمى

معين المرید - ۷۱۳ سنه سننده یازیلش اولان بو تورکجه اثر شمیمدیكى کتبخانه لر مدیریت حسن فهمی بك طرفندن بروسه دن کونده ریلش اولوب، الیوم معارف وکالتی حرث شعبه سننده بولونیور .

کتابک نه کبی اثر اولدیغی تعیین ایتک بکا حواله اولونمشدی . «معین المرید» نامنده اولان بو اثرک، «ابوالغازی خان»ک - بو کونه قدر بالکز روسجه ترجمه سی طبع اولونوب اصل متنی داها نشر اولونمایان - «شجره تراکمه» نام اثرنده «شیخ شرف» نامنده بر خوارزم عالم و شیخی نک تألیف کرده سی اولوق اوزره کوستردیکى اثر اولدیغی آ کلاشیلدی .

بو اثر مختلف قلملره مختلف وقتلرده ۱۶ جسامتنده یازیلش اولان رساله لر دن عبارت بر جلد ایچریسنده بولونیور . بورساله لرك بر چوغی ده بخارا کبار مشایخندن (۸۲۲هـ) ده وفات ایدن «خواجه محمد پارسا» یه منسوب رساله لر در . ورق ۱ - ۲۲ خواجه محمد پارسانک ۷۹۵هـ «اوش» شهرنده تألیف ایتش اولدیغی «رساله اعتقادیه سی» . صوکر ا «عقائد نسفی» همتی که ۸۹۰ سنه سی تبریزده یازیلش . خواجه محمد پارسانک نماز رساله سی (ورق ۶۴ - ۸۷) که ۸۶۰ سنه سی سمرقنده یازیلش . صوکر ا «آداب الوضو» (۹۲ - ۹۴) وداها بر رساله (۹۴ - ۹۸) . اشعار مولانا معجزی (۹۹) . رساله علی بن ابی بکر بن عبد الجلیل الراشد انی (۹۹ ب - ۱۰۲ ب) . مکتوب خواجه محمد پارسا بسید عاشق (۱۰۳) وداها باشقه رساله لر . بورساله لر دن برینسک ۸۷۷ رمضاننده یازیلش اولدیغی مقیددر (ورق ۱۲۸ ب) . ورق ۱۲۹ - ۱۳۷ محمد پارسانک ذکر جهر حقیقنده فتوا سی (صور فتا واست که علماً شهر هرات در جواز ذکر جهر در حال حیات خواجه محمد پارسا بیلده فخره بخارا فرستاده توقع جواب نمودند و ایشان نیز جواب باصواب فرمودند) . (ورق ۱۴۲ - ۱۵۳) کتاب الاربعین فی ذکر زیارت القبور لمحمد بن محمد

بن محمد المنتسب الی دهقان غازی . بعض ورقلرده (مثلا ورق ۱۴۰) متأسخ دوردم-
 آناطولی تورکجه سنجه یازیش یازیلر و (ورق ۱۷۴) ده ۸۸۷ - ۸۸۸ سنه لرنده بریسینک
 حائله حیاته عائد قیدلری و سائره موجوددر . ۱۸۶ ورقدن باشلا یهرق « معین المرید »
 متی بولونیور . بو رساله لر ایچنده تاریحاً مهم اولان بعضی قیودات موجوددر :

از جمله رساله اعتقادیه نك اخرنده بونی محمد بن محمد حافظی البخاری (یعنی خواجه
 محمد پارسا) ۷۹۵ سنه سی اوش شهرنده انتخاب ایتمش اولدینی و « شیخ زین الدین الخوافی
 سلمه الله » نك اشارتیه درویش الخواستی (« خواست » شیمدی سیر دریا جنوبنده تیموریول
 موقعنده برقصه در) استنساخ ایتمش اولدینی مقیددر . معلومدر که « شیخ زین الدین الخوافی »
 ۸۳۸ ده وفات ایتمش بر ذات اولوب ، خواجه پارسانک معاصر ی و دوستی در . بوساله نك
 خطی آلتون اورد ، خوارزم ، شاشده یازیلان اثرلرک یازیسیدر . ورق ۴۳ ده
 بویه بر قید وار : « مولانا محمد اوتراری چنین نقل کردند که خدمت خواجه ابوالنصر
 (یعنی خواجه محمد پارسانک اوغلی ؟) فرمودند حضرت رسول الله کاه بدستار نماز می
 گذاردند ، کاه بطاقیه می گذاردند ، بسیار نیز سر برهنه می گذاردند . » ورق ۵۸ خواجه
 محمد پارسانک وفاتی « نفعات جامی » (۱۳۳۳ لکنهو طبعی ، ص ۳۵۵) به موافقدر : « توفی
 فی ضحوة یوم الخميس الرابع والعشرين من ذی الحجة سنة اثنین وعشرين وثمانمائة بالمدينة
 المشرفة ودفن بالقیع » [جامی ایسه محمد پارسانک جنازه سنی شمس الدین فناری اوقودینی
 و بالاده مذکور شیخ زین الخوافی نك ده مصرده بیاض طاش تراش ایتدی ره نك کتیروب شیخک
 عزاری اوزرینه وضع ایتدی کنی سویله یوز] . ورق ۶۴ ده خواجه بهاء الدین نقشبند عائد تاربخلرده
 نفعاته (ص ۳۴۹) موافقدر . ورق ۴۳ ده دها دیور : « سلطان العارفين احمدی سوی ایتور
 یول ساقلانک کونکل باغلانک » . علی بن ابی بکر بن عبد الجلیل الراشد انی (یعنی صاحب
 الهدایه ، و ف : ۵۹۳) رساله سنده بو رساله ی ۵۳۵ ده سلطان سنجر سمرقنده کلدینی
 ائنده یازدینی قید اولمش ؛ و او زمان سمرقنده بولونان علما (او جمله دن علی بن محمد
 بن اسماعیل الاسیجانی ، قاضی القضاة علاء الدین عمر بن عثمان بن عبد الله الافرنکندی ،
 شیخ الاسلام زین الدین محمد بن احمد بن العرج الساعرجی) ذکر اولنیورلر . ورق ۱۲۴ -
 ۱۲۵ ده « محمد بن عمر بن مشرف السیدی العلوی البشاغری » نك نقل ایتدیکی برحکایه دن
 او ولایتک محتسی « مولانا حافظ الدین خطایی » اولدینی اکلشیلور . « پشاغر » شیمدینی

« چیزاق » یاننده بر قصبه در . اورادم کی محتسبک « مسلمان خطای = قارا قطای » اولماسی جالب دقتدر .

رساله لرك بعضیلری مثلاً ۱۴۲ - ۱۵۲ ده کی کتاب الاربعین دیگر رساله لرك هپسندن داها اسکی در . قالانلری ایسه شیخ زین الحوائف نك داها بر حیات اولدیغی سنه لردن ۸۹۰ سنه لری آراسنده یازیشدر . معین المریدده طقوزنجی عصرده یازیلان رساله لره عین خطله یازیش و صحیفه لری آیری نومرو ایله قید اینلشدیر . جمعاً ۵۱ صحیفه در . بونکله برابر یز عمومی ورق نومرولری ده قید ایندک . هر صحیفه ده ۱۶ - ۱۷ سطر اولوب بعض صحیفه لرنده کنارده یازیش و تقریباً طوقوز یوز بیت قدر اولور .

موضوع اعتباریله کتابک هدی دینی شعرلر اولوب، ابوالغازی خانک دیدیکینه موافق اولارق، مسائل دینییه و آداب تصوف میاننده کوچیه تورکنلری علاقه دار ایده چک معلوماتدن عبارتدر : ورق ۱۸۶ ب مقدمه ، ۱۸۷ باب فی الایمان ، ۱۸۸ باب فی معرفة الحق ورسوله محمد . ۱۸۹ باب فی الوعظ والنصیحة ، ۱۹۰ باب فی المسائل طهارت و غسل ؛ ۱۹۲ فصل فی التیسم ؛ ۱۹۴ نمازک واجبلری ، مسبوقک نمازی ، اقتداً ، جماعه نمازی ، اوقات مکروهه ، قضا نمازی . ۱۹۶ ب اوروج . اقامت و سفر عبادت لری ؛ ۱۹۷ ب - ۲۰۰ فصل فی الزکاة . بوبنده بالخاصه حیوان بسلیهن کوچیه لرك زکاتی تفصیلاتیله یازیشدر . ۲۰۰ ب آوچیلیق . ۲۰۱ ب وغازلامق ، ذبح . ۲۰۱ ب ربأ حراملنی . ۲۰۱ ب بیع وشرأ . ۲۰۲ ب هبه . صکره ۲۰۳ - ۲۱۱ ب تصوفه حانددر . ورق ۲۰۳ - ۲۰۳ ب باب فی الارادات . ۲۰۴ - ۲۰۴ ب باب فی الآداب ؛ ۲۰۵ - ۲۰۵ ب باب فی الاقتداً . ۲۰۵ ب باب فی الصحبه ؛ ۲۰۷ ب باب فی مثل الشریعة والحقیقه ؛ ۲۰۷ ب باب فی بیان القلب والنفس ؛ ۲۰۸ ب باب فی السلوك . ۲۰۹ - ۲۱۱ ب : باب فی شکر الحق و ذکر الابرار .

کتابک اساس اعتباریله « هبه الحقایق » و « قوتادغو بیلیک » له مشترک اولان لسانی، خوارزمده یازیلق اعتباریله محلی لهجه خصوصیتلرینه مالکدر؛ واملادهده صائتر اکثریا حرکت ایله یازیلدیور . وزن ایسه تماماً هبه الحقایق و قوتادغو وزیندر . مثلاً مؤلف کنندیسی حقتنده ورق ۱۸۸ ب دیور :

« ولی سبج سقال آق بیورتکان قری . تقی نیشکامن تیور ارسا بری . »

بيلساسن = بيلور ايرساك . قيلساسن ، اويناپور ، صاخ ، صوك ؛ تمازلر : اودلا ،
ايكوندو ، اخشام ، يتسغ . ضروره سيزين ، الوماس ، قيلوماز ، بوزماز . ادوك (=
اتيگ ، ايتيگ ، چيزما) ايكي بوچوق ، اخساق قويون ، « تيقا ، قوي » بيريان ،
اويدوروبان . بيات (= الله) . اوشماخ

« اريق لاردين ا ككان خراجى ايرور * عشر يوق نچا كوب اكين تاتيگين . »
« زكات اوتوزاوى (صغر) دا بوزاغو ايرور ، » « آقته »

• زكات كيم كا بيرماك كيراك بيل روا
• يابورچلوغ يولوغ لوغ مكاتب غريب
• اناغاروا يوق آنا غاتقى
• انايتيگ اتاسى اتاسى نچا
• فقير اول يامسكين ايرور بي نوا
• بوجله كاييركو بيري هم روا
• اوغول اختيغ اولوق نچا اسراق
• اوناسى اوناسى بازار ساباقى

• صيد بابنده : اكر يسا آقنى توتوب ايت حرام
• معين كنديككا ايت ايسا باقوش
• « نى مقدار قج آى غا بهاسى نچا ؟ »
• حلال يماس ايرسا اى صاحب اوقوش
• توتار بولسا اوزكا بزيان توتوش

• بيع السلمده : « ساغوتوتسا يلفور يا ارشون كيشى
• يابير اوبه خلقى اكين اكيشى »

• هبه بابنده : « باغشلاسا بيرنانك بيريكاييرى
• اور قرغو بيرماسا يات دين دينا
• اتادين اتادين اويا دين تقي
• ايچى يا اكاچى ياخاله ياخال
• حوض بيرماميش دا الوراجنى
• قبول بيرلا قبضى كيراك بيل برى
• الوماس قياش دين بيريلدى اونار
• اوغول قير يا اختيغ نچا اسراق
• بغيشاب الوماز بو جفت دين تقي
• اوروغدين الوماس نچا قولسالار .

• تصوفه عائد قسمندن : « ارادت بيزب سونك تيلاك ايزداسنا » ، « تىكان اورغين اكسانك
• جيچاك اونماس اول »

• كوروشميشدا شىخى قتيغ قساغو ... شيشيب بيلخ آندين كوروشكو كيراك • كوروشسا
• كوكوزنى سوروشكو كيراك »

• « اورونك اوزرا نوردن بيلميش بيتيگ
• اونارمو ايتغيل يچاق اوز اوزين
• اوقيب اوقسا بولماس مونى كوب تتيگ
• نچ بولسا اذكو بيلاميش تتيگ »

سنکاسن دین اوزکا مرہی کراک * بیلینک اوکدور ایرماس عقل دین زیراک «

کتابده موضوع بحث اولان تصوف ، طبیعی که سماع ورقصلی ذکر جہر درہ:

« سماع قیلسا عاشق بولوب بیقرار * رومو تیو خلق مونی کوب سورار

اکر اولسا نفس دای هوادین رو * یوق ایرساکیم ایتور سماعنی یرار »

ورق ۲۰۷: « باب فی بیان القلب والنفس » ده ابوالغازی ده بوکتابک مؤلفی اولارق

ذکر اولنان شیخ شرفک « مبادی سلوک » نام اثرندن بحث اولنیور :

کونکول نفس و روح دین نتیجه ایرور غالب بولسا یری انکا یوز اورور

بیلینک بویان شیخ شرف خوجه نینک مبادی سلوکدا پتیکلیک تورور

تقی کوب مشایخ بوبول سوزلاری کونکول نفس بیانی ایدر اوزلاری

بوندن، کتابک بالخاصه آداب تصوفه هاند اولان بوصوک قسمی شیشخ شرفک اثری

اولمایوب باشقه بریسینک اثری اولدینی کوریلپور.

ورق ۲۱۰ - ۲۱۱: (صحیفه ۴۷ - ۵۰) « باب فی شکرالحق و ذکرالابرار » ده

اولیلاردن بحث اولنیور؛ وبلکه لقی حجة الله اولان وکتابک حین تالیفنده برحیات اولمیان

بر « بابا » مدح ایدیلپور و اوراده کتابک اسمنی ، واحتمال (؟) کندی اسمینی ده

سویله یور ورق ۲۰۹ .

بیلینک بابا ایردی حقیقت ولی

توتار ایردی بابا اران سنتی

ایغلی کونکول لار ارادت لاری

قوغ قدر وظلمت حجابین اوتوب

تلم تورلوك الوان زهرلار یوتوب

اوزی کورکلو اخلاق سانسیر تلم

قیلغلی خینوق راست قدمد ائبات

ایروزی ادب لوك ولی بایماقیم

قرنداشلار آراسوزوم ایماقیم

تیلکی اخروقت ایمان اسلام اول

یوروقلی جینوق اول ارانلار یولی

حقیقت یولندا یوروکلی اران

جینوق قطب عالم ولی الوری

ورق ۲۱۰ قدمنی حقیقت اوزاراست توتوب

اوزی ایردی شهد وشکر بیر کوچی

انامدحین ایغویوق اول بوتلم

ورق ۲۱۰ بیلینک حجة الله شیخ الهدی

اوزیک بوتیل بیرله « وصف ایماقیم

اناذکری بیرله « حمایت توتوب

بوقاچ سوز آیتغان آتی اسلام اول

آنام بابا اسلام ولی الوری
 بوا بیات لارا آتی معین المرید
 ورق ۲۱۱؛ بوکوج یتمشجا یراغ قیلغو جهد
 صواب توشتی ارسا بورب دین عطا
 یکیت لار او یایز او یالیق ایچون
 ایذی بیردی توفیق بو ر قج کلام
 تاریخ یتتی یوز اون اوچ ایردی بیلی

اوزی ذکر ی تیلد آتومان اسلام اول
 ایشیت بیل عمل قیل بو توفیق مزید
 هدایت بیروز اول حمید مجید
 قولوم قب (قلم قویوب) توز اتمکیل بارار ساخطا
 کیراک قیلسا شفقت اولوغ لار آنا
 اوروج آتی ایچراما بولدی تمام
 سلام علیکم علیکم سلام .

کتابک تاریخ تالیفی ۷۱۳ رمضانده = یعنی ۱۳۱۳ کانون اول یازیلش اولدیغی بویله
 واضح قید ایدیلشدر. اما بویتلرده کی اسملردن مؤلفک اسمنی تعیین ایتمک بکا بر آز مشکل
 کورونیور: «بابا» و «آتا» کله لری تورکستان و خوارزمده پدر و پیر معنارنده و «قرنداش»
 کله سیده بعضاً طرفتدش معناسنده استعمال اولوندیغندن، مؤلفک بو کله لری «شیخ حجة الله»
 (؟) ه نسبتله قوللامه سندن، مذکور ذاتک مؤلفه پدرمی و یا خود یالکز طریقست استاذیمی
 اولدیغی تعیین مشکل اولیور. «توتار ایردی بابا اران سبتی»، «جینوق قطب عالم ولی
 الوری»، «آنام بابا اسلام ولی الوری»، مصراعلرندن بوشیخک «بابا اسلام» نامنی
 طاشیدیغی، «بو قاچ سوز آیتغان آتی اسلام اول» دیهرک کندندن بحث ایتدیکی وقت
 کندیسنکده «اسلام» نامنی طاشیدیغی استدلال ایتمک ممکن کبی کورونیور. کندیسنک
 و شیخینک اسملری «اسلام» اولدیغندن دیگر مصراعلرده کندیسیمی حقنده «تیله کی آخر
 وقت ایمان اسلام اول» و شیخی حقنده «اوزی ذکر ی تیلد اتومان اسلام اول» دیهرک
 تجنیس یاسیور؛ و کندی اسملری مناسبتیه درت مصراعلی شعرک هر مصراعنده «اسلام»
 کله سنی تکرار ایدیور.

«آنام بابا اسلام» دیمه سندنده بوشیخک مؤلفک پدری اولدیغی آ کلامق قابل ایسه ده،
 آتا و اوغولک هر ایکسی ده اسلام نامنی طاشیاسی غریب کورونیور؛ بلکه بوراده «بابا اسلام»
 اسم دکل بلکه یالکز «شیخ الاسلام» معناسنه قوللا نیلمش بر کله در.

بالاده ذکر اولوندیغی وجهله کتابک اسمی، منشائی و مؤلفنک اسمی حقنده
 ابوالغازی خانک «شجره تراکمه» سنده مفصل معلومات ویریلشدر. و بو معلوماتک متنی
 Tumonski, Rodoslowia Turkmen Z. W. O. XVII, 0162-0163 ده، روسجه ترجمه سی
 Aschabad 1897 صحیفه ۶۸ ده مندرجدر. ابوالغازی دییورکه :

« حضر ایلی سالور ایلمیندین ابولخان دا آرساری بای تیکان باریردی اوزاق عمر تابقان دولتی و مسلمان لیققه کوشش قیلای تورغان کشی ایردی بوسوز و مزینک دلیلی بو کیم اول زماندا اور- کنجدا برعز کشی باریردی شیخ شرف آتلی شیخ لیق مسندیندا اولتورغان و هم منلایردی آرساری بای باریب شیخ مذکورکا قرق تیوه نیاز برب انابت قیلیب التاس یوزیندن عرض قیلدیکم یز ترک خلق تورور بزر عربی کتاب لاری اوقوب اینک معنی سیکا یتشیب عمل قیلماق لیقیسی مشکل بولا تورور. اگر عربی مسئله لارنی تورکی ترجمه قیلیب عنایت قیلانکز ایردی ثوابه شریک بولور ایردینکیز تیدی ارسا شیخ شرف خواجه تقی بارجا مسئله دینی ترجمه قیلیب بر کتاب ایتیب معین المرید ات قوب آرساری بایغه بردی اولی وقتدین تا بوکون غاچا بارچا ترکان لار اول کتاب نینک مسئله لاریغا عمل قیلاتورورلار .

[دیگر نسخه : « ترکانلارکا اول کتاب یخشی مزده تورور انکار عمل قیلا تورورلار »] .

بور وایت، تورکن قبائلندن « حضر ایلی » قبیله سنک اصلی و منشای حقنده ویریلن معلومات صره سنده یازیشدر. حضر ایلی قبیله سینک بابالری « سالور » قبیله سنندن آرساری بایک قزینک قول لرندن ایمش . بو « آرساری بای » کندیسسی سالور قبیله سنندن اولمقله « ابولخان » ده اوطورورومش . « ابولخان = بالخان » طاعنی شیمدیکی « قزل صو » (کر اصنا وودسق = چاغادام) ک شرفنده کی طاعلردر. اوراده اسکیده شهر اولمش وحتی اورایه منسوب عالم لرده اولمش [مثلا رکن الدین ابوالخانی الخوارزمی ، صاحب القنیة مختار الزاهدی (وف . ۶۵۸) نک استاذیدر. الفوائد البیة لعبد الحی الکنوی ، طبع قازان ، صحیفه ۸۹] . « اورکنج » ایسه اسکی « جرجانیه ، کرکانج » شیمدیکی « کهنه اورکنج » در . « شیخ شرف » ایسه ایشته شو کونده ده « اورکنج » ه نسبت ایدیلیور . و « شیخ » اولمقله برابر « فقیه » (منلا) اولدیغی ده قید اولنیور . شیخ شرفک قبری کهنه اورکنج ده بو کونده ده موجوددر . بونک قبری نی ۱۲۶۸ ه = ۱۸۵۲ ده ایران سفیری « میرزا رضا قلیخان هدایت » زیارت ایتمشدر . سوکرا روس سیاحی « آ . کون » ده بو شیخک مزارینی کورمش و ذکر ایتمشدر .

صامویلوویچ ، « شیخ شرف » حقنده کی « شجرة تراکه » روایتی « رونق الاسلام » نامیله معروف اولوب قازان و تاشکندده دفعاتله طبع اولونان اثر مناسبتیله (Z.W.O.XVIII . 0153 - 0166) نقل ایتمشدر . مذکور اثر تورکن و چغتای لهجه لری قاریشیق بر صورتده یازیش و تاریخ تالیفی ده آخرنده ۱۸۹۹ و یا خود ۱۸۶۹ قید اولمشدر [۱] . « عشق آباد » تورکنلری مذکور

[۱] کتابک آل یازما نسخه لرنده و بعض طبع لرنده سنه تالیف « تسعة وتسعون وثمانیه مائه » قید اولمشدر .

اثری شیخ شرفه نسبت ایدیورلر. و ابوغازی خانک شجره ترا که سنده «معین المرید» تالیفی حقنده نقل اولونان روایت، عشق آباد تورکمن روایتنده بو «رونق الاسلام» ه نسبت ایدیش. او روایتده بوندن عبارتدر :

شیخ شرف دیکان بر ولی الله قدیم زمانده بولیب دور. خواده حیوانینک سحر اسنده کزان چارواه اوبالار آقی سقاللری شیخ شرف ولی که توقع ایت دورلاز. بزکا ترکی تیلنده مسلمانلیقی یخنی اوقیب بیور یالی کتاب یازیب بر دیکانین شیخ شرف ولی رونق الاسلامی تویب یازیب بریب دور. شول چارواه بایلار شیخ شرف ولیکا شوینک عوضنه اوتوز کوشاکلی تیوه بریب دورلار. انلاری هم شیخ ولی آلیب فقیر فقرالاره صرف ایتیب دور. شیخ شرف ینک عادتی همیشه اشک منیب کنارمش. کونلارده برکون بریای بر آط خدای یولی بردی. اولقی اشکینی قیوب آتی منیب اوبادین حقیقی.

کونکلی یلندایک ایتیب هوا هوسکا کتیدی. اول وقت آط باشینی چکیب شیخ شرف ولیغه بو بیتنی اوقودی :

اینک سنینک شیخ شرف اصلینک طط بولسه کراک
یاغیر اشک دوران رده بدو آط سنکا ناکراک

تیب ایزینه اوبایه قیت آتی ینه فقیره بریب اولقی اشکینی منیب کتیدی. سونکره شویله نقل آیتوزلاز که بر یلاخی منیب بر یلاخی قبی ایتیب حیوادین نخورغه کلیم دور حاضر شیخ شرف ولی ینک قهوری نخورده بولور و برنجه اوبلی نخورلی شیخ شرف ینک نسلیمز دیارلار اوزلارینی خواجه حساب ایدارلار. «نخور» = بوخور عشق آباد مضافاتنده برقصه در. چارواه = حیوان بسله مکه کچینن. اوبا = کوی، کوشاک = دوه یاوریمی، ینه. قیوب = قویوب، براقارق. ایزینه اوبایه قیتب = کری کویه دونه رک. خواجه = سیدزاده. طط = نات تورکمن اصطلاحجه تورکستانک تا جیکارینه و عموماً تورک اولان شهر اها ایسنه اطلاق اولنور.

«شیخ شرف» حقنده کی و تورکمن زوایتی شیخ شرفی ینه «خیوه، خوارزم» عالمی کوستریور، مزاری «نخور» ده اولدیغی سویله نوز. بو روایت، عشق آباد تورکمنلری آغزنده شفاهی سویله بن بر زوایت اولوب ۱۹۰۶ سنه سنده یازیلشدر؛ بو جهتدن، یالکیز «شیخ شرف» ک تورکمنلر آراسنده دین اسلام تیلیقی مقصدیله تورکجه اثر یازان برنات عالمی اولارق تلیق اولونماسینی و نونخور اها ایستی ایچر یسنده کندیلرینی شیخ شرفه نسبت ویره نلرک بولونماسینی کوسترمک جهتیله مهم در.

«شیخ شرف»، تورکمنلر و اوزبکلر و طویول تورکری آراسنده غایت مشهور بر شیخدر. حتی او، برداستانی قهرمان حکایه سی اولان «بوزاوغلان احمد بک و یوسف بک» نام اثرده

[احمد بىكك پېرى « شىخ شرف ايشان » ، يوسف بىكك پېرى « اولوغ خواجه ايشان » ، قازان طبعنەدە « شىخ شريف » ، « آلو خواجه »] وشامانى دعالرە بىلە ذىكر اولىيور [« آلو خواجه شرف خواجه ايشان » . خبر آلقىل غىزىلار بىكك حالىندىن] . طوبول روایتىدە شىخ شرف (ياخود شىخ شرافىتى) شرف الدىن ، « زىكى اتا » خليفە لرەندىن اولوب خوارزمىدىن سېرىيايە كلوب تلىقناتلە مشغول قالمىش و اورادىن ايرىش خوضە سىندە وفات ايمىش اولان مشايخ چەلە سىندىن عد ايدىليور و مىزارى كوسترىليور [۱] . « سىداحمد ناصر الدىن المرغىنانى » [خالص افندى نىسخەسى] شىخ شرف حقتە پىك كوزل تفصىلات وىرىيور : سىدا ، اتا ، اوزىن حىدىن ، صدر اتا ، و بدراتالر ھېسى زىكى آتاك خليفە لرى در . شرف اتادە خليفە لرەندىن اولمقە برابر ھان ھان مستقل بر موقع اشغال ايدىيور . بوكا نظراً شرف اتا « حكيم اتا » يە دە كورمىش و « حكيم اتا » اوكا « اوغل » نظرىلە باقار ايمىش . « ناصر الدىن مرغىنانى » خوارزملى اولان بوايىكى تورك شىخى آراسىندە كى ماجرادىن اوزون اوزادى بحث ايدىيور : شرف اتا بركون سىداتانى زيارتە كلىش ؛ سىدا اتا قبول ايمە مش و مېدىلر پىنەدە « اونى ايجرى براقايىكز » دىمىش . بونك سېبى او ايدى كە « بابا ارسارى » نامىندە غايەت زىكىن بر تور كىن و اردى ، اولادى يوقدى . اودات شرف اتايە « مخلص » ، اما سىدا اتايە « مريد » ايدى . بركون « شرف اتا » نك قىزى خستە اولور ، طىببە مىراجەت ايدىلر ، اودە آق اىنك سۇدى تۇصىيە ايدىر . « شرف اتا » نك تاتار (c ططر) لردىن قراقوش (c قرالوس) نامىندە بر خادىمى وار ايدى . اونى « بابا ارسارى » يە كوندىر ، « بىاض اىنكك سۇدى و برسون » دىر . خادىمە سۇزى انى آكلاماش ، « شىخ شرف بىاض سۇدا يستەدى » دىيە كلور ، سۇد وىرلر كوندىرلر . قىزە بۇندىن فائىدە اولمادىغىندىن « شىخ شرف » شېھنەرك نەكى سۇد اولدىغىنى صورار ؛ آق اىنك سۇدى اولمادىغىنى آكلار و بونك ايجون « بابا ارسارى » يە قباحتى عطف ايدىر ؛ تاتار خادىمىنك افادە سىندە قىصور اولدىغىنى بىلە مىز و « بابا ارسارى » يە خاطرى قىر بلور . « بابا ارسارى » اولادى اولمادىغىندىن « اللەدن بكا اوغلان اىستە سون » دىيەرك « شىخ شرف اتا » يە درتوز بىاض صىغىر ، درتوز بىاض دۈە ، درتوز بىاض قۇيون ، درتوز بىاض ايجىكى كوندىر . « شىخ شرف » ايسە

[۱] باقكر : كاتائف طرفندىن نىشرايدىلن طوبول توركلرى « شجرە خاصە » سى (« شىخ بھاء الدىنك خليفە لرەنك غىرى سېرىيا محلى اقوامنە قارشى اجرا ايتىكلرى دىنى محاربه لر حقتە » نام اترىدە) ، ۸ ، ۱۰ ، ۱۴ - ۱۷ ، ۱۷ ، ۲۴ ، رادلوف ، « تورك خلق ادبىياتى نمونە لرى » جلد ۴ ، ص ۲۱۷ دەكى « شرافىتى شىخ » باشقە بردا ايدىر . بورادە سىدا اتادە « طوبول - ايرىش » حوضە سىندە وفات ايدىن مشايخىندىن عد اولمشىدۇر .

«الله اولاد ورسون، لکن توفيق سزا اولسونلر» ديه دعا ايدر. بو سيدن «بابا ايرساري» نك پيري اولان «سيداآنا» ايله «شرف آنا» اراسنده خصومت اولور. اوينه كلديكي وقت شرف آتاي قبول ايمه ديكي ده اوندمش . نهايت «شرف آنا» يني «سيد آنا» كندی اوي يابنده مسجده او طور دینی حالدده اولديرمك مقصدیه اوچ اوق آتور ، تأثیر ايمور ؛ صوگرا مريدی صوفی غلغلی کونده ريبور: «کيدک، شيخ شرف دن صورتك، اصحاب كهفك کويکي هانکي رنگده ايمش، شيخ شرف جواب ورسون» ديور [یعنی بونکله سيد آنا ، شرف آتاي کويک ديه تحقير ايديور] . «صوفی غلغل» شرف آنانک يانه کليور سهده اوسؤالی صور مغه جسارت ايده ميور. او وقت شيخ شرف اوکا خطاباً ديور : «کنک صوفی غلغل» اصحاب كهف ايتي سورغیل « ايرازي آتاسمی بولور » اير اوقيني اير قايتار ماسمی بولور » وجيندن ۶۳ اوق چيقار يور ؛ « سيد آتايه سلاخه جواب ويرير ايسه م ايشته سلاخيم» ديه کندی اوقلرينده سيد آنانک اوقلارينده صوفی غلغله ويريور . « بونلری قيرک ، سينديرك . تا که سيد آنا تکبرک ايدهرك ديگر بريسنه اوق اتارق کنديسنی هلاک ايمه سون ، بويه تحقير لره بن « قل شرف » طوقسان دفعه تحمل ايتدم ديگر لری تحمل ايده مز « ديهرك قالقوب کيديور .

زنکين تورکنک بو ايکی شيخه مناسبتی ، شيخلردن برينه يالکيز « مخلص » ديگرينه « مريد » اوله سنک بويه خصومتلری موجب اوله سی حقنده کی حکايه ، اوزمان « اورکنج » دن کچهرک بالقان طاغی ياننده (یعنی ايرساری قبيله سنک او طور دینی يرده) بحر خزره منصب اولان آمو دريا - « اوزبوی » ساحلنده کی تورکنلرک ، خوارزمک مرکز شهرلرنده کی مدنی عنصرک حياتنده مهم رول اوينا ياجق درجه ده قوت کسب ايتدکلرينی کوستريور ؛ و او عصرده اوزبوی ساحلنده کی تورکن تجارت سرمايه سی جهايه سنده برنوع « سحر اوی تورک ادبياتی » حصوله کله بی ده پک طبيعي کوريليور .

« سيد آنا » ۷۱۰ ده وفات ايتمشدر [۱] ؛ « سيد احمد ناصر الدين المرغينانی » و ديگر لر ينک منتفقاً سويله دکلرينه کوره « سيد آنا » نك قبری خوارزمده در . حکيم آنا رساله سی دها

[۱] خزينة الاصفيا I ۵۴۰ ده ۷۱۰ تاريخی « شاه ابرار » ، « لاسيد مقتد اکمل » ، « شهادت » « شاه تاج » ، « هادی مخدوم » کي جمله لره افاده ايدلشدر . کبريلي زاده فؤاد پک بوکا دقت ايمه مش و مطبعه خطاسنی محافظه ايدرك ۷۰۲ ديه قيد ايتمشدر [ايلک متصوفلر ، ۱۰۶] .

معین اولارق خوارزنده « باقرغان » ده (یعنی حکیم اتا ایله بریزده) اولدیغنی تصریح ایدیور. « سیدآنا = سیداحمد » و « شیخ شرف = شیخ شرف الدین » تماماً تاریخی ذاتلردر. سیدآنا یدنجی عصرک نصف اخیرنده یاشایان دیگر بعض ذواتله فی الجمله « خواجه علی رامیتی » ایله برابر ذکر اولئیور. اوزمانه عائد برده « شیخ احمد الجندی » اسمی کوریلئیور. بلکه او اولاییور. همه حال کندیسی ۷۱۰ ده خوارزنده وفات ایدن ذاتدر؛ وروایت لرده « زنگی آناه نك بوكا » کندیسی منلا وسید ظن ایدرک مغروردر [یاخود « من سید و عالم باشم کی تابع سیاه گاو چران شوم » رشحات، صحیفه ۱۳] دییه کندیسنه فضله قیمت ویردیکنی قصور اوله رق سوبله مش. سیدآنانک و خواجه علی رامیتی به ده اوله برمناسبتده بولوندیغنی نقل اولئیور. شیخ شرفده ابوالغازی بیانجه « منلا » ایدی. بوكا نظراً هر ایکی ذات منتظم مدرسه تربیه سی کورمش اولان فقیه لر ایدی. شیخ شرفده بر فقیه صفتیه یدنجی عصرک نصف اخیری علماسی میاننده « شیخ شرف الدین الخاصی [۲] الخوارزمی » نامیه ذکر اولونان ذاتک عینی اولسه کرکدر.

« المغنی للحبازی » یه شرح یازان « محمد بن شرف الدین المدعو بنجم الجانوی » نام ذاتده بو « شیخ شرف الدین الخاصی » نك اوغلی اولاییور. بو « محمد بن شرف الدین » کندی تألیفی « آلتون اوردا » خانی « جلال الدین جانی بک خان » ده تقدیم ایتشدر [نسخہ سی فاتح کتبخانه سنده ۱۳۷۸ نومروده موجوددر].

شیمدی « معین المرید » کتاینک کندیسی کوردکن صکره آکلاشیلدی که بو اثر حقیقه کوچبه تورکنلر ایچون یازیلشدر. وخلق کتله سی ایچون یازیلقله برابر، حقیقه « ابوالغازی » نك دیدیکی کبی، « منلا » بذات طرفندن عالمانه یازیلشدر. مؤلفک کندیسی تصوفده تورک لکرم سما علی رقصی جهری سلسله لرینه منسوب اولدیغنی آکلاشیلقله برابر لسان و افاده سنده یسوی مشایخک آثارنده کی عامیلک کوریلئیور. عباره ووزن منتظمدر. بعض عربی کله لرده [خ] رینه [ق] یازیلله سی کبی خطالر، بو اترك اولجه او یغور یازیلله یازیلش اولدیغنی بؤدیگر اثرلر کبی صکره دن عربی حر وفاته نقل اولوندیغنی کوسترسه کرکدر. شیمدی اثرک کندیسی

[۲] بعض نسخه لرده وفی الجمله « الموفق الخوارزمی » ترجمه حالرنده « الحاح » شکنده یازیلان بو کله نك « الخاصی » اولدیغنی معلومدر (باقک : فلوگه ل، ابن قطلوبغا Tabakat G. Flugel, ibn Kutlubuga's der Hanefiten, S. 57. 151 N° 736) « و خاص قرية من قرى خوارزم » دیهرک ایضاح اولونمشدر. « الفوائد البیه » ده نومرو ۲۷۹ « نجم الدین الخاصی الخوارزمی » دیه « الخاصی » یازیلش که، طوغرودر.

كوردكەن صكرە آكلاشنىلدى كە شىخ شرف بوترك - هىچ اولمازسە صوك قىسمنك - مؤلفى دكلدر . شىخ شرف البتە بزم يوقارىدە بحت ايتدىكمز خوارزملى عالم اولوب اونك «مبادىء سلوك» نامىلە تصوفە عاند اثرى اولدىغى دە كتابك متنەن اوگرە نيورز .

معين المریدك مؤلفى كندىسى «اسلام» دىە تسمیە ایدیور . بونك كندىسنىك شىخى اولارق ذكر ايتدىكى و «بابا اسلام ولى الورى»، «قطب عالم شىخ الهدى»، «قطب عالم ولى الورى» دىە تلقیب ايتدىكى ذات «شىخ شرف» اولايلىر . واحتمال كتابك نماز، روزە وعموماً بوكى مسائله عاند قسىمى دە شىخ شرفكىكى اولايلىر . مع مافیه بز معین المریدی شىخ شرفك اثرى اولارق دكل، خوارزم علماسندن «اسلام» نامندە برىسنىك، «خاقانى-تورك» و «خوارزم-تورك» شيوه لرندەن مختلط برلسانده ۱۳۱۳ سنه ميلادىسندە تالیف ايتدىكى بر اثرى دىهرک قبول ایدە جکیز .

«شىخ شرف» تورکچە اثر يازمقلە معروف برذاتدر . لکن اونك اثرلى غالباً داهبا بزە واصل اولماش . بورادە «رونق الاسلام» كتابى دە شىخ شرفە نسبت ایدەن برروایت نقل اولوندى . «صامايولوچ» دە بونى اويله قبول ایدیور . جالبوکه رونق الاسلام كتابىك «صامايولوچ» طرفندن تدقیق اولونان نسخه سىندە كتابك مؤلفى «وفائى» اولارق قید ایدىلشدر . «ای وفائى بىلگانیکنى كزلامه» بىلمازىکنى بیلورام تیب، سوزلامه ه بوقدر سوز سوزلا تیب کلدی تىلا . بىلدورور قوللوق ندور هر بر قوله «رونق الاسلام مونكا بىرىلدى ات» اوكرانید يادىنكده توتغىل جمله ياة . «صامايولوچ» بوقیدە دقت ایتمه مشدر . رونق الاسلامك تالیفى حقتە كى تورکمن روایتندە ذكر اولونان «شىخ شرف»، البتە موضوع بحت اولان خوارزملى شىخ شرف در . ۱۸۹۹ سنه سنده يازيلان براترك بوشىخە نسبت ایدىلەسى دە، «معين المرید» ك بوذاتە نسبت ایدىلەسى كى برماهیتە در . «شىخ شرف» تورکچە اثر يازمقلە معروف اولدىغىندن تورکمنلر آراسنده قوللانيلان تورکچە دىنى اثرلى اوذاتە نسبت ایدیور برمشلردز؛ يوقسە، متعدد نسخه لرى اولان «رونق الاسلام»، تورکمن شيوه خصوصياتى ايله مشبوع اولان بر اثر اولوب لسان جهتيله داهبا زياده «تورکمن - تورك» و «تورکمن - چغتای» اثرلى زمهره سنه داخلدز؛ و «معين المرید»، نهج الفرايدس، قصص ربغوزى، لركى «خوارزم - تورك» زمهره سندن دكلدر . «رونق الاسلام» ك اوزرنده كى ۱۸۹۹ تاريخى طوغرو اولمايدر . ولسان جهتى دىه بوكا مساعدر . ظنمجه «رونق الاسلام» ك آخرنده شىمدى نقل ايتدىكمز مصر اعلى دة مؤلف

اسمی اولارق ذکر اولونان «وفائی» کلهسی، بزه دیگر مأخذلرجه ده معلوم اولان براسم در . «علی شیرنوی» نك تألیفی اولان «مجالس النفاّس» ک فارسی ترجمه سنه علاوه اولارق «فخری بن سلطان محمد» طرفندن یازیلان «لطائف نامه» نام اثرنده [بنم کابل امیر کتبخانه سندن استنساخ ایتدیکم نسخه، صحیفه ۲۷۴] بویله برشاعر ذکر ایدیلیور :

مولانا وفائی نیز از مشهد است و این مطلع بدو منسوبست

کاش نیوسته بود آینه پیش نظرش

تا نظر جانب اغیار نیفتد دیگرش

صوکرا «تحفه سامی» نك «صحیفه ششم در ذکر ترکان و شعرای مقرر ایشان» نامیله آیردیغی آلتنجی قسمنده طقوزنجی عصرک آخری و اونجی عصرک نصف اولی تورک شاعرلری ایچنده «وفائی» ذکر اولونیور و «وفائی تورکدر . تورک امیرلری خدمتنده بولونیور» دنیلیور :

« وفائی در اصل ترکست در خدمت امرا ترک می بود این مطلع فارسی ازوست :

دگر ای همنشینان خارخاری کرده ام پیدا

عجب نازک نهانی کلمداری کرده ام پیدا »

بولردن باشقه مجالس انفاّس ده [بنم خصوصی نسخه م، صحیفه ۱۲۵ و ۱۹۶] مولانا «زمانی آملی» نك «وفائی» تخلص قیلدیغی، لکن علی شیرک کندی رجاسیله بوتخلصی «زمانی» به تجویل ایتدیکی سویله نیور؛ زیرا تورک امراسندن «سلطان ملک کاشغری» نك اوغلی «احمد حاجی بیگ» و سلطان حسین بایقرانک اوغلی «بدیع الزمان میرزا» لرده «وفائی» تخلص ایدیورلردی . بدیع الزمان میرزانک اکثر وقت «بدیعی» تخلص ایتدیکی ده معلوم در .

کرک او ذاتک کرک احمد حاجی بیک الک بویوک تورک آریستوقراسی نماینده لری اولمه لری صفتیله «رونق الاسلام» کی اثرلر یازماسی وبالخاصه اویله بر اثری بویله بر اسلوبده ویاری تورکمنجه یازمه لری قابل دکلدرد [بافک : بارنامه ۱۲ ص ۲۶ - ۲۷] . «بدیع الزمان میرزا» تورکی شعرلر سویله مشدر؛ اونک بعض شعرلری شیمدی ده موجود ایسه ده «احمد حاجی بیگ» ک تورکجه شعر - ویله دیکی معلوم دکلدرد . و کندییی ده اکثر یا تورکمن عالمندن اوزاقده «سمرقند» ده بولمشدر . «مولانا زمانی» ایسه تورک دکل تاجیک شاعر بدر . و اونک شعرلری ده ایجه غزلیاتدن باشقه برشی دکلدرد . «فخری بن سلطان محمد» و «سام میرزا» لرک ذکر ایتدیکی «وفائی» ظنیمجه

عین ذات در. سام میرزانک بو ذات حقنده «تورک امراسی نزدیده بولنور» دیمه سی، مذکور ذاتدن آزاچق اول ذکر ایتدیکی تورکمن شاعرلری «یوسف بک استاجلو»، «میرزاقلی حسین شاملو» لریک تورک امراسندن اولارق ذکر اولونمه لری کی در. سام میرزا تیموریلرک امراسنی «چغتای تورکی» «چغتای میرزالری» دیه تلقیب ایدیور. بوکا نظراً «وفائی»، شاه اسماعیل صفوی دورنده خراسان تورکمن امراسی نزدیده بولونان شاعرلردن اولاجقدر. «فخری سلطان محمد» جه بو «وفائی» مشهدلیدر. مشهدده تیموریلر دورنده بیله تورکمنجه قاریشیق شعر سویله ندیکی عین مؤلفک [فخری سلطان محمد، صحیفه ۳۸۵] «مولانا عشرتی» نام مشهدلی تورک شاعری حقنده ویردیکی معلوماتدن آکلاشیلور. مشهدک «قربوغه» نام قریه سندن اولان بوشاعر عوام شاعرلردن حساب اولنیوردی. مثال اوله رق کتیریلن شعرنده چغتایجه «آلمان» یرنه «آلامش» یازیلیور. دیگر برتورک شاعری «طفیلی آبدال» حقنده سام میرزا کندیمی بو ذاتک «خراسان تورکلرندن» اولدیغنی، درویش اولدیغنی، وسام میرزانک کندی عصرنده تورک (یعنی خراسانده کی تورکمن) امیرلردن بری نزدیده مجالس ومصاحب اولارق خدمت ایتدیکنی بیان ایدیور؛ و «تورکمن-چغتای» قاریشیق شیوه ده یازدیغنی شعرلردن نمونه لر کتیربور [«هیأت ایلان رستمه بکیزردی * بیغنه باخه که خراساندر»]. ایشته بو ذاتک بلاواسطه صوکنده معین عباره یی (در خدمت امرأ ترک) «وفائی» حقنده ده یازیلیور. دیگر صفویلر کی اساساً تورک اولان سام میرزا «تاجیک - فارس» متعصبی در. تورکجه به و تورکلره نفرتی پک آچیق سویله یور؛ وهم فارسی هم تورکجه شعر سویله نلرک [مثلاً علی شیرنوی، احمد سهیلی، محمد صالح، یوسف بیک استاجلو] ده اکثرینک یالکز فارسی شعرلری یازیلیور. «وفائی» بی ده «تورک شعراسندن» صایدیغنی حالده یالکز فارسی شعرخی نقل ایتدیر. ظنمجه، اثری ۸۹۹ یازان و تورکمن - چغتای قاریشیق بر لسانده یازان «وفائی» مطلقاً خراسان تورکلرندن اولوب اولجه چغتایلر (تیموریلر) دورنده یاشایان بر ذاتدر. و او ذاتک داها ۱۶ - ۲۰ سنه صوکر تورکمن (صفوی) حاکمیتی دورنده یاشامش اولماسی، سام میرزا ایله فخری سلطان محمد تذکره لرنده ذکر اولونان «وفائی» نک عینی بولونماسی پک ممکندر [۱].

[۱] شو مقاله یازیلدقدن صوکر ع. عزیز و علی رحیم بکارک «تاتار ادبیاتی تاریخی» نام اثرندن برنجی جلد ایلکنجی جزئی منظورم اولدی. اوراده ص ۱۲۰ - ۱۲۶ «رونق الاسلام» حقنده ویریلن معلومات صامایلوویج مقاله سنه مستنددر. بلکه داها ایلری کیدیلرک (ص ۱۲۲): «رونق

اولجه كنديمك ده خطاء خوارزملى شيوخ شرفله بر اولديغنى ظن ايتديكم ديكر بر شيخ واردر، كه « باقرغان » جموعه سنده مندرج « قل شرفى ، قل شريفى » مخلصلى شعرلر ك مؤلفيدر . شيمدى استانبولده « سيد ناصر مرغينانى » نك اثرنده بو « قل شريف » ك ترجمه حالته عائد تصادف ايتديكمز مفصل معلومات و « قل شريف » ه منسوب اولوب ملت كتيبخانه سنده محفوظ اولان فارسى و توركى ديوان و « حجة الناصر » نام اثر، بوذاتك، بزه چوقدن معلوم اولان بخارالى « شيخ محمد شريف الحسينى العلوى » اولديغنى كوستردى . بوذات ۱۰۷۷ سنة هجریده كتابى تأليف ايدر كن اللى دن فله ياشده اولمش و ۱۱۰۳ سنه سى وفات ايتمشدر . اونبرنجى عصر هجریده بخاراده اوزبك مشايخ جهريه سى پيشواسى ايدى؛ قبرى و نامنه بنا اولونان خانقاه جهريه و مسجد، بوكون بخاراده « مدرسه زرگران » قرينده در . توركى و فارسى اشعارى هپسى « يسوى » طرزنده در و كنديسنى ده « يافت اوغلى اوزبك » تسميه ايتمشدر: [اصلين بيلسنگ قل شريف يافت اوغلى اوزبك دور ه عاشق بولوب اللهغه تنها الله ديمك دور] . بونك ائارى و حياىي حقنده ديكر بر وقت بحث ايده جكز .

« معين المرید » ك حاشيه هامشارنده « جواهر الاسرار » نام تورجكه اثر دن بعض بيتلر نقل اولونيوركه، بوده، عالمانه يازيلان اثردر . صحيفه ۳۴ ده شو ايكي بيت :

مراديم مرید دين ظاهر ارماس اول ه كراك سن عجم ياعرب مفتى بول
مرید دين چينوق باك موحد مراد ه خطای ، هند ، مغال ، آس ، اوروس ، چركس اول
بو اثر دن داها صحيفه ۳۵ ده ينه مریدلك حقنده ۸ ، صحيفه ۴۲ ده ۴ ، صحيفه ۴۴ ده ۸ ، صحيفه
۴۶ ده ۴ مصرع كتير ايتمشدر . بونلر دن آ كلاشيلديغنه كوره « جواهر الاسرار » كتابى ده
« معين المرید » ك لسان و وزنيله يعنى « قوتادغو - هبة الحقائق » اسلوبيله يازيلش اثردر؛
و مسلمانلره مقابل سايديفنى غير مسلم قوملر جهله سنندن « مغال - موغول ، آس ، اوروس
و چركس » لرى سايماسى ، بو اترك « آلتون اوردو » دورنده و يا خود مر كزنده يازيلش اولماسى

الاسلام و معين المرید نام اثرلر ك ۸۶۹ سنه سى شيخ شرف اسملى بر تات طرفندن تأليف اولونديغنده شهبه
يوقدر « دنيليور و تات كله سى ده مطلقا « ايرانى » ديه تفسير ايديليور . حالبوكه توركن اصطلاحنده
شهرلى مدنى توركلر ، تاشكند فرغانه توركلرى هپسى ده « تات » در . شيخ شرف كچي خوارزم
شهرلر نده ياشايان عالمانه كوچه توركلر بوكونده ده « تات » ديرلر . اما خوارزم اوزبكلى تاشكند ليرى
« تاجيك » تسميه ايديليورلر . حالبوكه بونلر ك هپسى توركلدر . بوكچي يرلده « تات » و « تاجيك » كله سى
مليتى دكل طرز حياىي آ كلا تير .

احتمالی کوستریور. خوارزم علماسندن بعض تورکی اثرلر صاحبی اولان «شیخ کمال الدین حسین الخوارزمی» ده ۸۳۳ سنه سی «جواهر الاسرار و زواهر الانهار» نامیه بر مشنوی شرحی یازمشدر. استانبول کتبخانه لرده متعدد نسخهلری اولان او اثر فارسیدر .

«معین المرید» کینار لرده داهادیکر قیدلرده وارد. از جمله صحیفه ۲۰ ده دنیلور: «انداغ روایت قیلورلر کیم قوتلوغ تیمور بیک مدرسه سنی قیلوردا بر کون نماز دیکرنی قضا قیلیب شان (بشیان) قیلیب شیخ یحیی کشفی دین سوال قیلمش کیم ایکندی نمازنی قضا قیلدیم ایمدی نیت بحوک قیلایم تیس اول عزیز ایتمش ایغیل نمازیم قضا یوزوم قرا الله اکبر». بوراده ذکر اولونان «قوتلوغ تیمور بیک»، ابن بطوطه ده [ترجمه ۲۲۸۱ ، ۴۰۴ - ۴۱۲] ذکر اولونان «موغول-قوکرات» خوارزم امیری «قوتلوغ تیمور» درکه مدرسه سی «مدرسه بیضا» و «مدرسه شهابیه» و یاخود زوجه سی اسمیه «مدرسه تورابیک خاتم» تسمیه اولمش اولوب خرابه سی ده بو کون «کهنه اورکانج» ده «تورابیک مدرسه سی» و مناره سی دیه مشهوردر . بو مدرسه نك وقفنامه سندن بر قطعه سی بن کابل کتبخانه سنده محفوظ اولان بر وثائق مجموعه سی (فصل الخطاب) نده [ورق ۱۴۴ - ۱۴۵ ب] کوردم . و اوراده بو ذاتک اسمی «الامیر الاعظم شهاب الدین قتلک تیمور» و مدرسه سی ده «مدرسه جرجانیه» تسمیه اولومش . مدرسه ایله برابر خانقاه ، دار الشفا ، دار الخطاط ، دار الحدیث ذکر اولونور . مذکور وقفیه «مولانا جلال الدین الخوارزمی» نك اثرندن نقل اولمشدر . و بوده «ابن بطوطه» ده (صحیفه ۴۰۶) ذکر اولونان و مدرسه مذکور نك مدرسلرندن «مولانا جلال الدین عمادی الکردری» [عمادی فامیلیه سی «کردهر» دندر . باقک : شهبذ علی پاشا کتبخانه سی ، نومرو ۲۴۸۴ ، شرح المفصل للسغناقی مقدمه سی] و شیمدی «معین المرید» کینارنده ذکر اولونان «شیخ یحیی» ده مدرسه مذکور مدرسلرندن و خوارزم . شایخندن شیخ «رضی الدین یحیی» اولابیلر .

«معین المرید» ک بونسخه سنک خوارزمندن چیقمه بر نسخه اولدیغنه دیکر دلائل ده وارد . کتابک لسانی ، «هبة الحقائق» لسانی یعنی «ارسلان خواجه ترخان» ک تعبیر یله «کاشغاری تیل» اولمقده برابر قیلاً اوغوز لهجه سی تأثیرنده اولان خوارزم لهجه سیدر . بو قاریده نقل ایتدی کمز مثاللردن ده کورولدیکی وجهه و لهجه نك خصوصیتلری کتابد ، پک کوزل محافظه اولومشدر . ایشته بوده اثرک شوألزده کی نسخه سنک خوارزم ملی بریسی طرفندن یازیلدیغی کوستریور .

ترج الفرادیس — مفقود ظن اولونان بو اثرک نسخه سی یکی جامع کتبخانه سنده ۸۷۹ نومورده موجود اولوب ، « فضائل المعجزات » اسمیله قید اولمشدر . بو اثر بو کونه قدر یانکیز « شهاب الدین مرجانی » نك « مستفاد الاخبار » [۱۸۸۵ طبعی ، ۱۵-۱۶] ده بو کتابدن نقل ایتمیگی جمله لرندن معلوم ایدی . « مرجانی » نك کوردیکی نسخه ده حمد و صلوة عین بزم یکی جامع کتبخانه سی نسخه سنده کی شکلده یازلدقدن صوکر ا بو عبارلر موجود ایمش :

« اعمدی شیخنا و سیدنا و استاذنا و مولانا و هو الامام الکبیر المعظم و الهمام التحریر المکرم علم الهدی مفتی الامة ناصب رایات الشریعة کاشف آیات الحقیقه قدوة المتبحرین مولانا تاج الملة و الدین شیخ الاسلام و المسلمین محمد شیخ یسرا آه بو کتاب کا نهج الفرادیس دیو اسم قیلندی . معنی سی او جاهلر نینک آجوق یولی تیمک اولور امید اول تورور .

کتابک آخرنده یینه بویله یازیلش ایمش :

« . . . . . ایکنجی کونیندا . . . . . ییلغاتی یوز ایلیک توقز داسرای شهرنده ایردی . . . . . قیلغوجی العالم الربانی و العامل الصمدانی الاستاد المطلق . . . . . محمد بن علی السیرای منشا و البلغاری مولدا و الکردی . »

نقطه اولان یرلر او قونماش اولان یرلردر . صوکر ا « مرجانی » عین بزم یکی جامع نسخه سنده اولدینی صورتله درت فصلک عنوانلرینی نقل اییدیور ؛ و بو کتابی دیگر برقاچ کتابلرله برابر « آلتون اوردان » دولتنده و ایدل تورکری ایچنده قوللانیلان اثر اولوق اوزره قبول ایده رک ، عموماً بو کتابلرک لسانی « عثمانلی و جغتای و ترکان و قزاقستان لسانلرینه مابین » اولدینی سویله یور .

صوک سنه لرده قازانده علی رحیم و ع . عزیز بکلرک تورک و تاتار ادبیاتنه عابد « تاتار ادبیاتی تاریخی » نامیله نشر ایتمکری درت جلدک مهم تبعلرینک « فیود الیزم دوری » نامیله ۱۹۲۵ سنه سنده ایکنجی دفعه طبع اولونان قسمنده ده (صحیفه ۴۰۶ ، ۶۷-۶۹) مذکور « نهج الفرادیس » دن بحث اولمشدر . و بوندا اثرک ۷۵۹ (= ۱۳۵۷) سنه سیرای ده یازیلش اولدینی کتابک تالیف سنه سی ، « . . . . . قیلغوجی . . . . . محمود بن علی » جمله سی ده کتابک مؤلفنک اسمی اولدینی قبول اولونیور . و صوکر ا ، کتابک نسخه سی اولجه مرجانی کتبخانه سنده موجود اولماسی احتمالی و مؤخرآ آرائلش ایسه ده بولونمادینی و ! کر بو کتابک ۱۳۵۷ سنه سی « سیرای » ده یازیلش اولدینی دوغرو ایسه لسان جهندن غایت مهم بر منبع ایشتی کوره جکی سویلنیور ؛ و اثرک « مرجانی » ده نشر اولونان قطعه سنه بئاء ۱۴ نجی عصر میلادیده

ایدل حوضه سندیه مکمل دیوان و محکمه لسانی ایله برابر صورت و شسکلی تمامیه تقرر ایتمش اولان بر ادبی لسانک موجود اولدینی و «سارای» مزار کتابه لری لسانی «نهج الفرادیس» لسانیه مقایسه ایدیلهرک هر ایکی لسانک بر اولدینی حکمی حیقار یلیور. مؤلفلر، بویله مهم یازمه اثرک نسخیه سی موجود اولمادیغنه اظهار تأسف ایدیلورلر .

یکی جامع نسخیه سی طولی $\frac{1}{4}$ ۲۵ ، عرضی $\frac{1}{4}$ ۲۳ سانتیم هر صحیفه ده ۱۹ سانتیم طولنده ۱۷ سطر اولوق اوزره جمعاً ۲۲۲ ورق یعنی ۴۴۴ صحیفه لک بویوک بر اثر در . مرجانی ده (صحیفه ۱۵) کتیریلن پارچه ده کی «اماده قیلسون» جمله سندن سوکرا بوراده بویله باشلا یور:

«اماده قیلسون تیب ایدی . بو حدیث کاتمسک قیلیب قرق حدیث جمیع قیلدوق بیغامبر علیه السلام حدیث لاریتدین معتمد کتاب لاردین ینا بو حدیث لار کامناسب حکایت لار بیغامبر علیه السلام احوالی دین تقی خلفاء راشدین افعالی دین تقی علما و مشایخ اقوالی دین ضم قیلدوق . تقی بو کتابنی تورت باب اوزا قیلدوق تقی تکما بر بابنی اون فصل اوزا قیلدوق تقی تکما بر فصل اولندا بیر حدیث کلتوردوک . بیغامبر علیه السلام حدیث لاری دین کیم مجموعی قرق حدیث بولور . اول بابی بیغامبر علیه السلام نونک فضائلینک بیانی ایچندا ترور . ایکنج باب خلفای راشدین تقی اهل بیت تقی ترت امام فضائلینک بیانی ایچندا ترور . اوچونج بابی حق تعالی حضرتیغا یونفوز اذکو عمل لر بیانی ایچیندا ترور . تورتنج بابی حق تعالی نینک حضرتی دین . . . . . ن . . . . . تغوزیفوز عمل لاری بیانی ایچیندا ترور بو کتابکا نهج الفرادیس آت بیردوک معنی سی اوشماخ لار نینک آچوق یولی تیماک بولور امید اول ترور کیم بو کتابنی اوقیغایلار بولغای کیم بو کتاب سوز لاری بیرلا عمل قیلغایلار تقی بو کتاب انلارغیه حق تعالی نینک اوشماخ لار نینغا یولجی بولغای اول عمل قیلغایلار بر کاتیندا بولغای کیم حق تعالی بو کتابنی جمع قیلغان عاصی و جانی قولینی برلیقاغای آمین یارب الماملین .

کتابک آخرنده ورق ۲۲۲ ه ۲۲۲ ب کتابنی استنساخ ایدن ذات کندیسسی یازیور:

«بو کتاب تمام بولدی تاریخ جی یوز آلتیش بیردا شهرالله المبارک جمادی الاولی آینی نینک آلتینج کونیندا اردی کیم کتابنی قوشلوق و حتمیند اتمام بولدی تقی بو کتاب نینک مصنفی مذکور یکشنبه کون دارالفنادین دارالبقاغه رحلت قیلدی اما بو کتابنی جمع قیلغوجی انداغ ایتور کیم «بوسوزنی کیم تکما بیر سوز کم تفسیرکا متعلق بولغای اول سوز جمله سی امام جارا لله العلامه رحمت الله علیه اوزی نینک کشافی دین نقل قیلدی تقی امام المعالی اسیدجایی رحمة الله علیه اوزی نینک تفسیری دین نقل قیلدی تکما بیر فصل اولیندا کیم بیغامبر علیه السلام حدیثی دین روایت قیلدی بو کتاب آتی ایتلمیش ترور ینا تقی اونکین حدیث لار تقی اول مذکور کتاب لاردین نقل قیلیمیش ترور ینا اول کلمات علما و مشایخ بولغای یا تقی انلار نینک حکایتی بولغای انلار نینک جمله سی شیخ امام ابو طالب مکی رحمة الله علیه اوزی نینک قوت القلوب آتلیغ کتابنی نقل دین قیلدی تقی امام زین العاظمه الفردوسی رحمة الله اوزی نینک مجتبی آتلیغ کتابنی دین نقل قیلدی هم ینا بوجتبی شرحی دین نقل قیلدی تقی امام واقدی علیه رحمة الله اوزی نینک مغازی آتلیغ کتابنی دین نقل قیلدی تقی امام محمد کتاب رحمة الله علیه

اوزی نینک مغازی اتلیغ کتابی نقل قیلدی اما بو کتابی اوقیغان لار دین التماس اول توررکیم بو کتاب نی جمع قیلغان عاصی و جافی حقیقنا نظر و عنایت قیلسالار تی اینک اوکوش یازوق لارین حق تعالی دین برلیقا غولسالار بولغای کم انلار نینک دعاسی برکاتیندا حق تعالی آتی تموغ دین خلاص قیلسالر تی سکیز اوجتاخ روزی قیلغای امین یازب العالمین .»

الکاتب العاصی الجافی الراجی الی رحمة ربه اللطیف علی يد عبدالضعیف النحیف الفقیر ملقب باسم محمد ابن محمد ابن خسرو الجوارزمی غفرالله لمن کتب ولمن نظر ولمن قرأ وجميع المؤمنین والمؤمنات آمین یازب العالمین .»

خوارزمده یازیلان بو کتاب صوکر ا مصره کلشدر . برنجی صحیفه ده « برسم الخزانة المقرالاشرف العال سیدی محمد ولدالمقام الشریف المملک الظاهر ابوسعید چقمق نصره الله » عباره سی ، کتابک مصرده «امیر چقمق» (۱۴۳۷ - ۱۴۴۵) بک اوغلی «محمد بک» کتبخانه سنده بولوندیغی کوستریبور . وعینی صحیفه ده غالباً تورکجه بی ویا شرق تورکجه سنی بیلیمین بریسی بو کتابی بر تفسیر کتابی ظن ایدهرک یالدیزله « تفسیر آیات متفرقه من القرآن العظیم للشیخ الامام العالم ابی . . . مسعود البغوی » دیه یازمشدر . چونکه «نهج الفرادیس» ک اکثر فصل لرینک باشنده «امام بغوی» نک «مصابیح» نه اسناد واردر .

شونقل ایتدیکنز صحیفه لر دن کوریلدیورکه بو کتاب ۷۶۱ سنه سی جمادی الاولی ۶ سنده یعنی ۱۳۶۰ سنه مارت ۲۵ چهارشنبه کونی خوارزم اهالیسندن «محمد بن محمد بن خسرو الجوارزمی» نامنده بری طرفندن یازیلش و کتابک مؤلفی ده خوارزمی اولوب کتابک استساخی تمام اولان کوندن اوچ کون اولکی بازار کونی یعنی ۱۳۶۰ سنه سی مارت تک ۲۲ سنده وفات ایتش اولیور .

کتابک مؤلفی کیمدر و کتابک شو یکی جامع نسخه سی خوارزمی بر ذات طرفندن یازیلقله برابر نرده یازیلشدر؟ ایشته بومسئله لر براز ایضاح ایستر . اوزمان و اوندن صوکر آلتون اوردا مرکزی اولان «سرای» ده و خوارزم مرکزی اولان «اورکانج» ده یازیلان برچوق مکتب کتابلری ، قرآن ، صحاح جوهری ، کاستان سعدی ، مفصل زحشری ، مقدمه الادب نسخه لری استانبول کتبخانه لر نده موجوددر . اورکانج و سرای کاغذلری اولدقجه فرقلیدر . یوگا باقیلورسه «محمد بن محمد بن خسرو الجوارزمی» نک بو کتابی خوارزمده یازدیغی آکلشیلیر . یو ذات بو کتابی خوارزمده یازمش ایسه و مؤلف ده بو کتابک اتمامندن آتجاق اوچ کون مقدم وفات ایتش ایسه ، مؤلفک خوارزمده وفات ایتدیکی معلوم اولور . مستنسخ غالباً مؤلفی شخصاً کوزوب نیلمش ، وبلکه ده ماخذلری حقدنه اصل کتابده ذکر اولونمایان بعض

معلوماتی ده مؤلفک کندیسندن بالذات او کره نمشدر. بزم نسیخه مزده مؤلفک اسمی یازیلما مشدره. کتابک باشنده حمد و صلواتدن سوکرا « یالاندن حدیث اویدوران یرینی جهنمده اماده قیلسون » روایتی کتیریلدکن سوکرا مؤلف او حدیثه تمسک ایدرک پک موثوق منبقردن قرق حدیث جمع ایتدیکنی، و او حدیثره موافق حکایه لر علاوه ایتدیکنی، و کتابک مآلی بابلرینی و کتابک اسمی ده « نهج الفردیس » قونلدیغنی سویلیتور، بوندن سوکرا مؤلف کندیسینی « عاصی و جافی قول » دیه تسمیه ایدرک کچبور.

« مرجانی » نك کوردیکی نسخه ده ایسه مؤلف اولماسی احتمالی اولان ایکی اسم ذکر ایدیور: کتابک باشنده حمد و صلواتدن صکره یالاندن حدیث اویدوران یرینی جهنمده « اماده قیلسون » عباره سیله « بو کتاب کانهج الفردیس دیو اسم قیلندی » [بزم نسیخه ده « آت بیزدوک »] جمله سی آراسینده برده ایمدی « شیخناوسیدنا . . . محمد یسراآه » اسمی ذکر اولونیور . استاذلرک تألیف لرینک نسخه اصلیه لرنده مؤلفک اسمی « قال العبد الفقیر » دیه یازیلرکن کتاب مذکور استاذک طلبه لری و مخلص لری طرفدن استنساخ اولونورکن اسمی « قال الشيخ الامام » دیه یازیلق هر وقت کوریلن عادتدر. بوجهتدن بوراده « شیخناوسیدنا » عباره سی « محمد شیخ » ک مؤلف اولارق قبول اولونمه سنه مقابل بر محذور تشکیل ایتمز. و بوجه نك عزیمجه « اما بعد قال شیخناوسیدنا » کبی ترکیله مقابل اولارق « ایمدی شیخناوسیدنا محمد شیخ ایتورلار کیم تقی بو کتابنی تورت باب اوزاقیلدوق » یاخود « ایمدی شیخناوسیدنا محمد شیخ ایتورلار کیم بو کتاب کانهج الفردیس دیه اسم قیلندی » کبی برشی اولماسی ممکن در.

« یسراآه » جمله سی « یسره الله » یعنی تنکری آنی زتنکین قیلسون یاخود تنکری برایشده قولایلق ایتسون معنالیله بر جمله دعائییه یاخودده « یسراآه » بر اسم اولابیلور . بونکله برابر « شیخناوسیدنا . . . محمد شیخ نینک توصیه سی ایلان یاخود امری بیرلان بو کتاب کانهج الفردیس دیو اسم قیلندی » کبی بر جمله اولابیلیر.

« مرجانی » نك کوردیکی نسخه نك آخرنده کی « ۷۵۹ سنه سی سرای شهرنده ایردی . . . قیلغوجی العالم الربانی . . . محمود بن علی . . . » قیدی نهی افاده ایتدیکنی ده مهمدر . کتابک یازیلدیغنی تاریخ می ؟ یاخود مذکور تاریخده سرای شهرنده « محمود بن علی » نامنده بر عالم وفات ایتشمی ؟ یاخود مذکور شیخ استنساخ ایدن ذاته او تاریخده برشی سویله مشمی ؟ یاخود « محمود بن علی » بو کتابی مذکور سنه ده اوراده تألیف ایتشمی ؟

«مرجانی» نك كوردیكى نسخهدده بوجهلر عین مر کبلاه، عین ال له صره سطرلرده یازمیش می دی، یوقسه باشقه تورلومیدی؟ بونلرک هپسی ترجمه مجه اولدر. ع عزیز و زحیم بکلرک فرض ایتدیکی کبی ده اولابیلیر. او وقت بلنکه عباره اصلنده «بو کتاب بتیلدی ... آییننیک ایکننجی کونیندا ییلغاییتی یوزاللیک توقوز دانسرای شهرینده ایردی بو کتابنی تصنیف قیلغوجی العالم الربانی محمود بن علی ... السرای منشأ و البلغاری مولداً و الکردری محتداً دوره» کبی برشی اولمش اولابیلیر. بهمه حال بز بوراده بواحتماللرک برینی تقویه ویا اثبات ائمهیه قالفیشمورز. نه اولوزسه اولسون بو کتابک مؤلفی خوارزملی برداتدر. لسانی خالص خوارزم تورکجه سیدر. بوتون روایتلری نقل ایتدیکی ذوات خوارزم، تورکستان، اسدیجاب علما سیدر. بردانه اولسون التون اوزدا و بلغار طرفی علماسی فلان ذکر اولو تمیمور؛ خالبوکه خزر و بلغار حدودنده یازان «سلیمان بن داود السقسینی» نك «زهرة الرياض» نده هر وقت بلغار عالمی «حامد بن ادریس البلغاری» ذکر اولونیور [طوب قپو نسخه سی نومرو ۱۴۲۰]. اکر «محمود بن علی» مؤلف ایسه بونک ولادت اعتباریله بلغازلی اولماسی، او وقت سرای، خوارزم و سردریا طرفلر نده جوجی اولوسی مرکزنده یاشایان ذواتک مأموریت فلان لرله ذاهاشماله کیرمه سی کبی مناسبتلرله اولور. ذاتاً آلتون اوردو و یایتختی اولان «سرای» ده کی علماً اکثریاً اصلاً تورکستانلی، خوارزملی، و بعضاً داغستانلی درلر. نتاکم باشقردستانده «چشمه» موقعنده ۷۴۲ ده وفات ایدن «حاجی حسین ترکستانی» نام برامیر کبیرک قبری واردر [T. W. O. IV. 527]. ینه باشقردستانده «طامیان قاطای» مضافاتنده تورکستان علماسندن «رمضان اوشی» قبری واردر («باشقرد آیماغی» جموعه سی، I. ۱۹۲۵، صحیفه ۱۱۱۰).

«محمود بن علی السرای» نك برجهتله منسوب اولدیغی «کردهر» (گردر) خوارزمده «کهنه اورکنیچ» ک شرفنده شیمدیکی «یگی قالا» ایله «چبای» آراسنده اولمش اولان بویوک و معروف بر شهردر. اکر «محمود بن علی» مؤلف دکلسه، مرجانی نك کوردیکی سقط جمله ده کی «قیلغوجی» کله سی «کتابت قیلغوجی»، «هدیه قیلغوجی»، «شرح قیلغوجی» کبی بر عباره اولابیلیر. بهمه حال بو اثر خوارزم تورک لهجه سننده یازیلان و مؤلفی ۷۶۱ ده خوارزمده وفات ایتمش اولان بر اثردر؛ و مؤلفک منشأ اعتباریله ده خوارزملی اولماسی ایجاب ایدر. «شیخ الاسلام محمد شیخ» اسمی کتابک مقدمه سننده مؤلف اسمی یازیلحق یرده ذکر اولوندیغندن، «نهج القرادین» کتابک مؤلفی خوارزملی «محمد شیخ» نام بردات اولدیغی ترجیح ایدر سه کده،

« قیلغوچی » کلمه سنی « تصنیف قیلغوچی » دیه آ کلامق داها مناسب اولدیغندن، شیمیدیک بو کتابک مؤلفنی مقید و مشروط اوله رقی « محمود بن علی السرای الکردری » دیه قبول ایدیوروز. « محمود بن علی السرای الکردری » اسمنه داها دیکر مأخذلرده تصادف ایدیلدی ایسه ده، بواسم « محمود السرای »، « محمود السرای الکستانی » اسملریله مأخذلرده ذکر اولونان بعض ذواتی خاطر لاتیور. اولاً خوارزم علماسندن ۸۰۱ هـ وفات ایدن « شیخ محمود بن عبدالله السرای الکستانی » وارد، بوذات، قاهره ده کی حیاتی مناسبتیه « العینی : عقدا لجان » ده و « طبقات الحنفیه للتیمی » ده و « ابن حجر العسقلانی »، « ابن تنکری بردی : المنهل الصافی » ده ذکر اولونیور.

مؤلفک معاصری و خصمی اولان « عینی »، بوذاتک معاینندن ده بحث ایتسکه برابر عربی، فارسی و تورکی ده فصیح و صاحب تألیف اولدیغنی اعتراف ایدیور. بوذات از جمله « فرائض سراجیه » بی نظم ایتمش در؛ کاتب جللی ده فرائض السراجیه شارح و مترجم لری میاننده « شیخ محمود » دن ده بحث ایدیور. محمود السراییه عائد اولارق، عبدالقادر تیمی [طبقات، کوبریلی کتبخانه سی نسخه سی، نومر و ۱۱۱۳، ورق ۳۳۲] بزه معلوم اولان عینی و ابن حجر دن ماعدا بنجه مجهول اولان دیکر مؤلفلردن - « ابن حبیب » و « سخاوی » لردن ده - استفاده ایتمشدر. و هو هذا :

محمود بن عبدالله البدر ابوالثنا السرای ثم القاهری المعروف بالکستانی لکونه کان فی ابتداء امره بکثیر الاشتغال والقرأة فی الکتاب المعروف بکستان للاسعدی الفاضل المشهور اشتغل اولاً ببلده ثم بدارالسلام بغداد ثم قدم الی دمشق واقام بها مدة ثم سافر الی مصر واتصل ببعض امرائها فولی ذلك الامیر نیابة السلام فمادعه اليها ودرس بالطاهرية والاسدية وتصدر بالجامع الاموی للاقرا ثم سافر الی مصر ودرس بالشیخونية والصرغتمشية وغيرهما وولی بعد ذلك كتابة السرو باثرها بخشمة وریاسة وكان یحکی عن نفسه اذ اصبح فی ذلك الیوم لایملك الدرهم الفرد فما امسى الا وعنده من الخیل والبغال والجمال والممالیک والملابس وغير ذلك مما یوصف کثیرة قال ابن حجر وكان احسن الخط جدا شارکافی النظم والنثر والفنون مع طیس وخفة قال العینی کان فاضلاً ذکياً فصحياً بالعربی والفارسی والترکی ونظم السراجیه فی الفرائض وكان فی رأسه خفة وطیس وعجلة ومحب ثم وصفه بخفة العقل والبخل المفرط وانه قاسی فی اول امره فقراً شدیداً فلما راس واری اسأل کل من احسن الیه وجمع مالا کثیراً لم ینتفع منه بشئ وبالغ العینی فی ذمه قال ابن حجر فی اثباته ولبس کما قال فقد اتى علیه ابن حبیب فی تاریخ والده ووصفه بالبراعة فی الفنون العلمیة وقال السخاوی بعد نقله کلام ابن حجر هذا ولیس فی کلام العینی ما یمنع هذا بل هو متفق مع شیخنا فی المعنی والذی یقوله جامع هذا الطبقات ان کلام کل ممن ذکره فی حق الامر کلام عصری متصف بما یتکون بین الاقران عنی الله عنهم وكانت وفاته احدی وثما ثمانتة رجه الله .

عینی بو محمود السرای دن برقاج یرده بحث ایدیور . (ولی الدین افندی کتبخانه سی ۲۳۹۵ و ۲۳۹۶ ده ۲۳ ، ۲۴ جلدلرده) . محمود السرای اولجه شام و حلبده امیر الطبقة الجوبانی و امیر

قلمطای الداواری زدنده اولمش صکره برقوق شامه کلدیکی وقت امیر تیموردن اویغور یازیسيله تورجک مکتوب کلش بو مکتوبی یالکز محمودسرای اوقوبه بيلمش . برقوق بوذاتی اولجدهده بیلور وسومزمش . حتی سلطانک مذکور مکتوبی اوقومق ایچون دعوت ایتدیکنده بيله قورقارق کیتمشکن صنعت و هنرنی کوردکن صکره سلطان بوکا احترام ایتش وحتی کندیسنه کاتب السر تعیین ایتش . «ابن تکرری بردی» ایسه بوندن «النجوم الزاهره» (دارالفنون یازمه نسخه سی، ۳۴۹۷، ۷، ص ۲۵۲) و«المنهل الصافی» (نورعنامه، نومرو ۳۴۲۸، ورق ۴۰۹) ده بحث ایدیور و«العینی» نک سوزلری جرح ایدیور: (محمود بن عبدالله العلامه بدرالدین الکستانی السرای الحنفی کاتب السر .... قلت لا یسمع کلام العینی منه لانه کان بینهما شنان وکان الکستانی من الافراد البارعین المفوهین الفصحا رحمه الله ونسبته بالکستانی لانه کان فی مبدأ امره یقرأ کتاب الکستان للسعدی العجمی الشاعر . وسرای مدینه من مدن الدشت) .

«ابن حجر» ایسه [انبالعمر، کوپرلی کتبخانه سی، نومرو ۱۰۰۵، ورق ۱۵۸ - ۱۵۹ سنه ۸۰۱ واقعه لرنده] بونی ینه « محمد بن عبدالله الکستانی السرای هو بدرالدین » دیه تسمیه و ۱۳۹۹ کانون ثانی ۱۸ ده وفات ایتدیکنی قید ایدیور: (قال ناسار السطان الی حلب احتیج الی من یقرأ له کتاباً بالترکی قال وقرأ علیه من الکنک (یعنی تیرلنک) فلم یجد من یقرأه فاستدعی به وکان قد صحبه فی الطریق فقرأه وکتب الجواب فاجزله فامر أن یکون له صحبه مع صحبه قلمطای فلما انفقت بدرالدین ابن فضل الله ولاء مکانه فبائنر الوظیفه ومات عاشر جمادی الاولی). مراد افندی بوذات حقنده تسمی نک معلوماتی اختصاراً نقل ایله اکتفا ایتشد [تلفیق II ۳۸] .

آلتون اورداده « سرای کستانی » شهری ذکر اولوندیغندن (X.v.O . XVIII.53- 65) ومستفاد الاخبار I. ۸۸) مذکور محمود السرای نک شو « سرای کستان » ه منسوب اولدیغنی تخمین ایتک ده پک ممکن کور بیلور سه ده، زیرده بیان ایده جکمز وجهله مصر وشام مؤلف لرینک افاده لری ده دوغرو اولایلیر . بوذاتک عینی اولمق احتمالی اولان دیکر بر « محمود السرای » واردر . اوزاتک کندی ایله خوارزنده « امیر قوطلوغ تیمور » ک « مدرسه بیضا شهابیه » سنده ۷۳۸ غره شعبان نده یازوب اتمام ایتدیکی بر « مقدمه الادب » نسخه سی داماد ابراهیم پاشا کتبخانه سنده ۱۱۴۹ نومروده موجوددر . اوراده بوذات « اضعف عباد الله محمود بن یوسف السرای الکاتب اصلح الله شأنه » دیه ایضا ایتش . مذکور کتابک حاشیه سنده برچوق قیودات وار . از جمله « روز پنجشنبه هفتم شوال درسرای ایلچی خاتون .... امیر محمود آمد روز چهارشنبه روانه شد تاریخ سنه ۷۵۲ » . بوقید اکر مؤلفه هابدا یسه، بوذاتک مذکور تورکیات مجموعه سی — ۲۲

تاریخده سرای شهرینه « ایلچی خاتون » (احتمال « ایلچی خاتون تورابیک » یعنی خوارزم حکمدارینک خاتونی مشهور تورابیک خانمک ایلچیسى) صفتیه گلش اولدیغنی کوستریر وشامده فراری وضعیتده اولان مؤلف احتمال بردی بک خالک وفاتی متعاقب آلتون اورداده وقوع بولان اغتشاشلر نتیجه سننده وطنی ترک ایتمک مجبوریتنده قالمش اولابیلیر . مذکور نسیخه نیک باش طرفنده « کبار علماء خوارزم دن محمد الکاتب الشهبیر بسرای مدرسه شهابیه ده عصر زمان مؤلفده قرأت اولونان نسیخه جلیله در ، قیدی وار .

مذکور «مقدمه الادب» ک بشیر آغا کتبخانه سننده ۶۴۸ نومورده محفوظ و خوارزملی « احمد بن محمد المدعو بشمس الخیوق الکبروی » طرفندن ۷۹۷ ربیع الاول نده مصرده « خانقاه یونسیه » ده یازیلش اولان نسیخه سنک متعدد لرلنده استطراداً « محمود السرایی » ذکر اولونیه . کتابک اخرنده « کاتب السر محمود السرائی الککستانی » نیک نائب الاسکندریه « ابن مغلطای » نامنه یازدیغنی مدحیه سی دیه عربجه برمدخنامه موجود اولدیغنی کی ، قسم ثانی نیک آخر نده ده « الفاضل العلامه بدرالدین محمود السرایی » مدح شیخ المقامات الشیخ زین الدین مقبل « دیه شعرى نقل ایدیلکده در . صوکرادیکر بریده (نسیخه نیک ورقلری نومروسزدر) شمس الخیوق الخوارزمی کندیسى محمود نامنده بریسندن آلدیغنی برمکتوب مناسبتیه مسرتی بیان ایدن برشعرخی یازیور : (و کنت خزینا من فراق ووخشة * و هجر حبيب کامل الحسن کالبدر) . « بدر » د تشبیه ایدیلن بو « بدرالدین محمود السرایى ابوالثنا السرایى الککستانی الکاتب » ، البته ، حقنده « عینی ، ابن تگری بردی ، ابن حجر ، تمیمی » لریک معلوماتی نقل ایتدی کمز « محمود بن عبدالله البدر » و یا خود « بدرالدین ابوالثنا السرایى الککستانی » نیک عینیدر . اکر « محمود بن عبدالله السرائى الککستانی ثم القاهری » ایله « محمود بن یوسف السرائى الککاتب الککستانی ثم القاهری » عین ذات ایسه ، « مقدمه الادب » کتابی بو ذات اولجه « اورک انچه » ده مدرسه شهابیه ده تحصیل ده و یا معلم لکده و یا خود داها اورق بیه « الکاتب » لقبنه لایق بر « میرزالتق » کی . مأموریتده اولدیغنی وقت یازمش اولابیلیر . نجه « محمود بن یوسف الخوارزمی السرایى الکاتب » ایله « محمود بن عبدالله الخوارزمی السرایى الکاتب » ایکیسی بر ذات اولور . مؤلفک کندیسى « محمود بدرالدین ، ابوالثنا » کی اسملری طاشیدینی کی ، پدری ده ، « عبدالله یوسف » تسمیه اولونایلیر . مرجانی نیک « نهج الفرادیس » نسیخه سی اوزرنده ایسمی یازیلق مناسبتیه قید ایتدی کی و « رحیم » عزیز « بکلرکده « نهج الفرادیس » مؤلفی اولارق قبول ایتدی کبری « محمود بن علی السرایى البغاری الکردزی » ایسه باشقه بر ذات اولسه کر کبر . بونکله برابر

۷۶۱ سنهسى خوارزنده يازيلان بر اترك (يعنى شيمديكى يىكى جامع نسخه سنك) ملك الظاهر برقوقك « كنديسنه توركيه اثرلر او قومق ايچون » جلب ايتديكى « محمود بن عبدالله السرايى » كى بر ذات طرفندن خوارزنده مدن مصره كتير يلد كدن سوگرا ملك الظاهر حقمقك اوغلى نك كتبخانه سنه دوشمش اولاييله جكي خاطره كليور . يعنى « محمود بن عبدالله الخوارزمى السرايى » نك نهج الفراديسه مناسبى ظنمجه ايسته او قادارد .

موضوع بحث اولان محمود بن عبدالله السرايى نك « سراي كلستانى » تسميه اولونم سنك سببى يعنى « كلستان سعدى » يى چوق او قومق حسبيله بويله تسميه اولونديغنى بوقارنده ذكر ايتدك ؛ بو مناسبته ديكر بر مسئله خاطره كليور : هولان داده لايدن آقاده ميسى كتبخانه سنده « كتاب كلستان بالتركى » نام اثر وكونمقده در (R. P. A. Dozy, Catalogue Codicum orientalium (TI. N 355). بو كتابى مصرده ياشايان آلتون اوردالى « سيف السرايى » اسمنده برتورك ۹۷۳ (= ۱۳۹۱) شيخ سعدى نك كلستانندن ترجمه ايدرك تاليف ايتمشدر . بو بوك بر جلد اولان بو اثره مؤلف كندى شعرلر يده علاوه ايتمش ايتمش . آلتون اوزدادن كلهرك مصرده اقامت ايدن و « سلطان برقوق » زماننده كلستانى توركيه به ترجمه ايدن بو « سيف السرايى » نك ده « محمود بن عبدالله السرايى » به مناسبى اولاييله سى و « سيف » اسمك ده « بدر » اسمى كى ديكر بر لقبى اولماسى احتمالى ايلرى سورمك ممكندر . لىكن محمود بن عبداللهك بويله « سيف » لقبه اولديغنه دائر مأخذلرده بر اشارت اولمادىغى كى ، مذكور اترك نسخه سى ده منظور من اولمادىغندن ، بو « سيف سرايى » يى آيرى بر ذات اولارق قبول ايتك مجبور ايتنده يز . ذاتاً اوزمانده دشت قبحاقده خدمت ايدوب سوگرا مصره كلهن خوارزميلر (« سرايى - خوارزمى » لر) يا خود مطلق « سرايى » نسبتى طاشيانلر اودورده مصرده چوق اولمشدر . « مقدمه الادب » ك « شمس خيوقى » طرفندن يازيلان نسخه سنده « ابراهيم شيخ سرايى » اسملى بر ذاتك شعرى كتير بيلور . او ذات ديكر مأخذلرده ذكر اولونيور . وندن باشقه « طبقات تيمى » و ديكر مأخذلرده « شيخ احمد بن ابى يزيد السرايى » شيخ محمود بن قطنوشاه السرايى » كى فاضل ذوات ذكر اولونمقده و بونلر كده عربى ، فارسى و توركى كوزل بيلدكارى و يا خودده بولسانلرله اثرلر يازدقلى سويله نمكده در .

« مرجانى » ده « نهج الفراديس » ك مؤلفى صفتيله قيد ايدليك مناسبيله شيمدى بوراده موضوع بحث ايتديكمز « محمود بن على السرايى البلغارى الكردى » ، « محمود بن عبدالله

(یاخود یوسف) الخوارزمی السرائی « دن باشقه بزات ایسهده، هرایکیسی نکده خوارزملی اولماسی، خوارزم ایله دشت قیجاقلک مدنی مناسباتی وبالخاصه تورک مدنیتی تاریخده خوارزمک رولنی اوکره نمک اعتباریله مهمدر. « محمود بن علی » نک خوارزملی اولماسندن باشقا آریجه «کردهر»ه منسوب بولونماسی ده پک مهمدر. واقعا خوارزمک علم و مدنیت تاریخده «کردهر» پک مهم برطوتیور: شمس الائمة الکردری (وف . ۶۴۲) ، آنک ابن اختی بدرالدین محمد بن محمود الکردری (وف . ۶۵۱) ، تاج الدین الکردری ، ابراهیم بن حسن الکردری ، شیخ محمد بن ابراهیم الکردری ، عبدالغفور بن لقمان بن محمد شرف القضاة تاج الدین ابوالفخر الکردری ، محمد بن شهاب بن یوسف الکردری و اوغلی صاحب البزازیة محمد بن محمد الکردری (وف . ۸۲۷) ، رشید الدین اسماعیل بن محمود بن محمد الکردری (صاحب مفاتیح الاقبال الذی فرغ منه فی خوارزم ۷۷۱). « کردهری » بوکونده بویوک برتورک (قازاق - قیرغیز «کچی جوز») قبیله سیدر. مذکور قبیله نک اسمی ایله اسکی «کردهر» اسمنک بر اولدیغنی داها مستشرق « لیرخ » سویله مشدر .

بو شهرک اسمنی «بارتولد» بوتون اثرلرنده « کردهر» قیدایدیور؛ لکن «معجم البلدان» ده کردر ماده سنده «بفتح اوله ثم السكون ودال مفتوحة ورأ» ده ضبط ایدیلدیکی کي طبقات کتابلرنده (مثلاً الفوائد البهیه فی طبقات الحنفیه، لعبدالحی الالکونوی صحیفه ۱۱۸: کردر علی وزن جعفر قریه بخوارزم) ده، کردهرک کندیسنه منسوب عالمک کندی آلریله یازیلوب نسیخه لری استانبول کتبخانه لرنده محفوظ اولان اثرلرنده « کردهر» ديه قید اولمشدر. کردهر اهاالیسی پک اسکیدن بری مدنی بر قوم اولدقلرندن بدوی تورکلردن آیری بر قوم حساب اولونیور . ۱۱۰ سنه هجریده بونلر عربلره عصیان ایتدکلری وقت تورکلره (تورک خاقانی قوتلرینه ویاخود صحراوی اوغوزلره) مراجعت ایتدیلر؛ عربلر تورکلری اورادن دفع ایدیه ییلدکلری ائنده: «تورکلری»، «کردهر اهلی» ندن قوغدق دییورلر. قال عرفة الدارمی

ونحن کفینا اهل سرو وغيرهم ونحن نفيما الترك عن اهل کردر

(طبری، طبع مصر، VIII ۲۰۳) . بونلرک لسانی ده خوارزمی اولماق له برابر دیکر تورکلرک لسانندن ده فرقلی اولدیغنی سویله نیور: یاقوت «معجم البلدان» ده بونلردن بحث ایدرکن (طبع مصر، VII ۲۳۶) « کردهری ناحیه من نواحی خوارزم ومايتا خهها من نواحی الترك لهم لسان ليس خوارزميا ولا تركيا و في ناحيتهم عدة قرى ولهم اموال ومواش الا انهم

اولیا الانفس کذا ذکری ابن قسام الحلبی « دییور. بو عیاردهده « ولاترکیا » کله سندن، بونلرک لسانی تورکجه نیک خوارزم وخراسانده معروف اولان لهجه سنه باشقه بر لهجه اولدیغنی آکلامق ایجاب ایدر . یوقسه، کدرده منسوب ذوانک اسملرنده، یاقوت دورندن یعنی اون اوچنچی عصر باشندن داها پک چوق اول، تورکجه اسملره تصادف اولونیور . بونکله برابر کدرده واطرافی اسکی روایتلرده افسانوی تورک پادشاهلرینک اساس مرکز لرندن حتی خزینه ودقائن محافظه ایتدکری نقطه لری اولمق اوزره کوستریلیور (یاقوت مذکور صحیفه: « ووجدت فی اخبار الفرس ان افراسیاب ملک الترتک دفن کنوزه و خزائنه فی وسط البحر الذی بناحیه خوارزم فوق کدر فم یعثر علیه احد حتی کان زمن ابرویز بن هرمن فکان هو الذی ظفر بتلک الکنوز فنقل الیه فی اثنتی عشرة سنة فی کل شهر یرد علیه عشر بغال موقرة واکثر ذلک الجواهر وصفائح الذهب الابریز) .

طبقات کتابلرینه نظراً کدرده دن اکثر حقوق ، فقه عالملری ظهور ایتیش و بونلرک نزدندهده علی الاکثر تورک علماسی یتیشمشدر (مثلاً حسام الدین السغناقی، شمس الائمه محمد بن عبدالکریم الترتکستانی وغیرلر) . کدرده عالملرندن «محمد البزازی الکردری» صاحب الفتاوی البزازییه (و ف . ۸۲۷) آلتون اوردا پایتختی سرای واسترخانده تدریسه مشغول اولمش اولوب، اوچ لسانده (عرب، فارس، تورک) فصیح یازدینی مرویدر . شمس الائمه الکردری وحافظ محمد البزازی الکردری لر ایسه کدرده ولایتنده کی « بهراتکین » قصبه سندن دلر [۱] .

[۱] حافظ الدین بزازی نیک «فتاوی» سی و « مناقب الامام الاعظم » سی بوتون عالم اسلامجه مقبول و دفاتله طبع اولومش اولدیغنی کی، ترجمه حائنه حائنه معلوماته ده اکثر طبقات کتابلرنده تصادف اولونیور؛ لکن بعض طبقات کتابلرنده (مثلاً الفوائد البهیة لعبدالحی الکنوی ، طبع قران ۱۹۰۳ ، صحیفه ۲۳۱) بونک نسبتلرندن بری اولان « بریقینی » ، « براتیقینی » کله سی « بریقینی » شکلنده یازیلور . استانبول کتبخانه لرنده کی طبقات حنفیه کتابلرینک اکثریسنده (مثلاً، الجواهر المصیبه لعبدالقادر البغدادی، خالص افندی کتبخانه سی، نومرو ۷۴۶۳، ورق ۴ ب؛ ومصطفی عاشر افندی، نومرو ۲۴۸، ورقلری نومروسز) «شمس الائمه محمد بن عبدالستار الکردری» نیک نسبی پک واضح اوله رق « البراتیقینی » یاخود « البراتیقینی » یازیلشدر . بو اسمده، اسطخری (صحیفه ۳۰۳) وابن حوقل (صحیفه ۳۵۳ - ۳۵۴) ده آمودریانک شرقنده کی اوغوزلرله تجارت مرکزی بو خصوصده غرب طرفنده « کرکاج » ه مقابل طوتولان قصبه نیک اسمیدر . مقدسی (صحیفه ۲۸۸) نیک داها تفصیلی تعریفندن بو قصبه نیک شیمدیکی چبای مضافاتنده قوشخانه طاغی قربنده اولدیغنی تعین ایدیور . اسکی عرب جغرافیوننده بو قصبه « فراتکین، براتکین » یازیلور؛ صوگرا « براتیقین، براتیقین » شکللرندهده یازیلشدر (تاج التراجم، ابن قطلوبغا نیک ویا نه نسخه سی علاوه سنده: « الکردری نسبة الی الجدمالمنتسب الیه البراتیقینی من اهل راتقین قصبه من قصبات کدر من اهل جرجانیه خوارزم » دینلمشدر (G. Flugel، نمری، ص ۱۳۶) .

بو قصبه ده اوائل اسلام دن بری بز مدنی تورک قصبه سی اولق اوزره معلومدر .
دولت شاهک تذکرة الشعرا سنده [۱] « علی شیرنواپی » ترجمه حالنده (براون نشری،
صحیفه ۴۹۵) علی شیری مدح ایدرکن :

ترکی-بین کوروب قیلورلار اوردی ترک و توبه هم • کر تیریک بولسالار اوردی لطفی بران کردری
با وجود فارسی درجنب شعر کاملش • چیست اشعار ظهیر و کیست ناری انوری

دنیله رک تورک شعر اسندن « لطفی » ایله « کهرده ری » فارسی ده ظهیر فاریابی و حکیم انوری به مقابل
تورک ادبیات تک دیلده مثال طو تیله حق ارکانی اوله رق کوستریلیور [یعنی: نوایی او قدر فصیح تورکی
یازیورکه حتی ا کر تورک شاعر لری « لطفی » و « کهرده ری » بر حیات اولا ایدیلر تورکجه
یازماقدن توبه ایدر دیلر]. تاج الدین الکردری تک ۷۰۹ ده تألیف ایتدیکی عربجه - فارسی
« السامی فی الاسامی » نام لغتنده ده، ز بخشری تک « مقدمه الادب » ی طرزنده، فارسی ایله برابر
بعضاً تورکی افادله تصادف اولونور؛ مثلاً (ولی الدین افندی، نومر و ۳۱۵۳) ده تورکجه
سنه لک درت فصله تقسیم و اسامیسی کوستریلشدنر . شیمدی بزم موضوع بخشمز اولان
« مؤلف » (?) « محمود بن علی السمرانی الکردری » ده ایشته بو « کردری لر سلسله سی » نده یکی
برذات اولیور .

کتابک باب و فصللری بر وجه آتیدر :

- ۱ اوائی باب بیغامبر عوزع . نونک فضایی ایچیندا ترور .
  - ۲ : اوائی فصل بیغامبر ع . نونک فضایی ایچیندا ترور . ۳ ب ابکنج فصل بیغامبر ع . قا
وحی کلاک نینک بیانی ایچیندا ترور .
  - ۵ : اوچنچ فصل بیغامبر ع . اتی یارازلاری بیرلا اسلام اولیندا امکانان لاری نینک بیانی
ایچیندا ترور . ۹ ب : بورینچ فصل بیغامبر ع . مکه دین مدینه کا قاجیاق بیانی ایچیندا ترور .
  - ۱۴ ه : آلتینچ فصل بیغامبر ع . مکه کا کیرماکی نینک بیانی ترور . ۱۷ ه : بیشینچ فصل بیغامبر ع .
معجزاتی نینک بیانی ایچیندا ترور .
  - ۲۶ ب : یئینچ فصل بیغامبر نینک ع م معراجی نینک بیانی ایچیندا ترور .
  - ۳۰ ب : سکسینچ فصل اوجماق قاتی تموغقا نقرج قیلماقی نینک بیانی ترور .
  - ۳۴ ب : تسنچ فصل بیغامبر ع . حنین داغرات قیلماقی نینک بیانی ترور .
  - ۳۹ ه : اونینچ فصل بیغامبر ع . وفاتی نینک بیانی ایچیندا ترور .
  - II ایکینچ باب خلفاً راشدین قتی اهل بیت قتی تورت امام فضائلی نینک بیانی ایچیندا ترور .
  - ۴۶ ه : اولقی فصل ابوبکر رضه نونک بیانی ایچیندا ترور . ۵۲ ه ایکینچ فصل عمر رضه نونک
- [۱] دولت شاهده کی بو قیدی کوریللی زاده فؤاد بک کوستردی .

و مختلف آثار اسلامیه ایله آشنا اولدینی کوریلور . بونکله برابر، بو کتاب او قدر تورک روحنه او یغون تصنیف ایدیش که هیج بریده مغلوق روایت بولونمادیگی کی، مثاللرده، خارق العاده لکدن پک اوزاق اولوب دائماً ساده و حیانه یاقین عملی شیلردر . بوجهندن، اسلام مملکتی نك مختلف نقطه لرنده تألیف اولونان آثار دن استفاده ایدیلرک یازیلان بو اثرک، شهر و صحرا تورک لری طرفندن پک بکنیلرک او قومش اولدیغنده شبهه یوقدر . ذاتاً مؤلف داها بر حیات ایکن کتابنک ایدل حوضه سنده استنساخ اولونمش اولدیغنی کوریلور .

کتابک لسانی اسکی ادبی تورک دیلی اولمغله برابر خوارزم تورک لهجه سنده یازیلشدر . مؤلف دائماً ادبی تورکجه (« کاشغری تیل » : « ترکیه الحاقانیة ») ده « ی » استعمال اولونان یرلرده « ی » یازیور سه ده حرکه لری دائماً خوارزم تلفظینه کوره وضع ایدیور . بوندن مثلاً ادبی تورکجه ده « ایو ، تیدی ، تیب ، ایکی ، بیش ، ییتی ، ایلیک ، کیسار ، کیچا ، ایش ، ایشیتی ، یچا ، بیردی ، ایردی ، ایرکان ، ایرمیش » شکل لرنده یازیلان کلمه لرک هجری سکرنجی عصر خوارزم تورک لری لسانده شو کونکی خوارزم خیوه شهر تورک لری لهجه سنده اولدینی کی آچیق « ا » ایله (هؤ ، ته دی ، ته پ ، هکی ، بهش ، یهتی ، هلیک ، کهسه ر ، کهچه ، هس ، هشیتی ، نهچه ، بهردی ، هردی ، هرکان ، هر میش) تلفظ اولونمش اولدینی کورولور . مؤلف بویله کلمه لری ادبی لهجه املاسنه موافقاً « ی » ایله یازیور؛ فقط محلی تلفظه کوره « ه » یرینه حرکه قویارق بو صورتله ائو ، تیدی ، تیب ، ایکی ، بیش ، ییتی ، ایلیک ، کیسار ، کیچا ، ایش ، ایشیتی ، یچا ، بیردی ، ایردی ، ایرکان ، ایرمیش یازیور .

دیملک او زمانده ده تورکجه بی ادبی - عنعنوی املا ایله یازارلر، لکن محلی شیوه یه کوره اوقورلر و حرکه لرلردی . « نهج الفرادیس » ده، دیکر اسکی تورکجه کتابلرده و « دیوان لغات الترک » ده تصادف اولونمایان لغتلر وار . بویله کلمه لر دن خوارزنده یازیلان زحشری لغتندم و ربغوزی لرده ده تصادف اولونان لریله برابر اونلرده تصادف اولوندیغنی خاطر لایه ماد قلم ده چوقدر . تماماً باشدن آشغی خوارزمی رذات طرفندن، باشدن باشه خوارزم تلفظنه کوره حرکه ایله یازیش ، و حرکه لری ده عصری « فونونیک » قواعدینه توافقی ایدمک صورتده اعتنا ایله قید اولونمش وعین زمانده لغت جهندن بو کونه قدر مجهول قالان پک چوق لغت لری ده

حاوی اولان بو ۴۴۴ صحیفه‌لک بویوک اثر، تورک لسانی تاریخی نقطه‌سندن غایت مهم بر وثیقه‌در. مع‌مافیہ، مؤلف ویاخود مستنسخ، کتابک حرکه‌سنده محلی تلفظه پک رعایت ایتمکله برابر عمومی ادبی تورکجه یعنی «خاقانیہ تورکجه» سنک املا قاعده‌لرینه پک‌ده رعایت یتیمشدرکه، ایشته بو جهت کتابک تورک لسانیات تاریخی آبدہسی اولوق اعتباریله قیمتی داها زیاده‌لشدیریور. انوخرائیق برلسانله یازیلان اثرده بویله بر «املا اطرادسنلنی» و «محلی تلفظه کوره یازیلان حرکه»، بزم کتابمزه، اوزمانکی خوارزم تورکجه‌سنک «اسکی ادبی تورکجه» وصوراککی «چفتایجه» ایله مناسبتی مسئله‌لرینی حل ایتمک ایچون الک‌مهم وثیقه صفتی ویریور. اثرک بویله برقیمتی یالکز فوتوغراف اصولیله تماماً نشری تقدیرنده توضح ایدہ‌جکدر. شیمدیلک نمونه ایچون برقاج صحیفه فوتوغراف علاوه‌سیله اکتفا ایدہ‌جکزر.

تو نوم لدرسه منبري کا مینسا بکیر تو کهای سویتیب او کوش در خواست ناز قیلدی ارسا او علی عبداللہ بنی تو بنی
 کذبت تخم نماز شیعا بار می که منبر کا بی خطبه ادر قیدی تنگری تعالی قاجرد و ثنا لارا بیری که شیعا علیہ السلام
 او کوش درود لارا بیری که در شیاع بیری که آخرت بی مدخ قیلدی ارسا جمله صحابه لارا کجا بیری ایدی کم عمف
 بیوگا و غط و نصیحت قبولور که اوزی ایلکی قنت تو کجا بیری ارسا او علی عبداللہ ایدی استیع تو ف
 اوزی بیکل تو او سوزن که تو بی سو عاریت بیب تو در سو قیدی ارسا اول صحابه لارا کجا بیری ایدی بون سو تک
 او کوش رضی اللہ عنہم بیکل فضایل ایدی که شیعا علیہ السلام تو کوش و فای ایدی ایدی بون سو تک او کوش رضی اللہ
 تو تک فای ایدی که او کوش بغلا دی بوجا صحابه لارا که بیغلا شیخ لارا اول ادا اعمور رضی اللہ عنہم بیو تو کوش
 جنبر او نا بقیلدی ارسا صحابه که تو کوش لاری تو کوش بیلار که ایقینکا کوش تو ب ایلدی لارا جمعه
 نمازی قبولی سلما دی ایدی بون سو تک همیشه عادی اول ایدی کم او را مضا حقیقا ایدی در رده سیمی ایلکینکا قویان
 ایدی یازد اولام لارا دیور بور ایدی بیامیش ایلکین لارا اولام اصره و حروف قبولور ایدی که تو کوش
 قیاد ایدی همیشه اچینفا درویش لاری فیکس لاری سو و ا ایدی تو کجا تو لارا سو و ا ایدی بیام لارا کجا
 قریب قبولور ایدی دیدن حارث تو کوش رضی اللہ عنہم بیکل کجا صحوا افا حقیقتم بقا و من کوش رضی اللہ عنہم برون
 کوش ایلکم یا عزیز اللہ صیبت قنبا بور صیبت بیدیم ارسا عنکا ایدی ای ریدر و خلیفتم بیو ایشی بلاق دشوار
 تو کوش کجا من و صیبت شیعی تو کینور من ایدی بون سو تک که کوشیم ایشیا قور قبولور تو کوش ارسا کوشوم کوش
 قور قیلان ایدی ارسا من ایدی یا صبر المؤمنین من کوش بیکل استیع بیلار بیلار سیام در سو و اولام ایدی
 ارسا صیبت قبولور صیبت بیدیم کوش اوزی خیر متیندا بار دیم بیغ فحلمه کا کوش اول بیا ایدی بون اوشا اوشان لارا
 بیغلا ایشی ارسا اول ایشو کوش خیر متیندا قوش قیلدی بیغ زمان صیبت بو اوغلان لارا بیغلا ایدی بون ایشی

« شرح الفرایسی » مفقوده بقصه عمومی

ارسا قوغنی قوغنی ایسی بیدارین رت سوزارن تریم بو ایضا بیر سام تندی
 قه دستور بیری ارسا غن قی من ایکا کو اول ایفا کیردول غرضی الله عننه ایکی ای ضعیفه حفتونک یا زمو اول
 ضعیفه ایکی حفتوم و فاتی بولوب ترور بونا ره سیده لاری بتم قالیب ترور لاری بجالون بولدی من قه بونا ره
 سیده لاری هج طعام تشاردین ترور میز بولما سا بو ایجا قازن استیم بو اوغلان لاری احو شاق اوجون قازان غا
 سف کیستیم هج نار ساق سف دین او بکن بونا ره سیده لاریم یغلا زکیم اثر قه مویشادی تب من قی
 متخیر بولوب ترور من کیم سیز لاری ازان قیلدین بیکر تیری ارسا غرضی الله عننه یغلا بوشلادی بو اوغلان لاری
 یغلا زکیم قی یغلا زکیم سونل غرضی الله عننه ایکی ای ضعیفه بو او تو نکلی سوندون اکیل من سنا طعام
 کلور این تیری قه بیز ایکا کو حفتون غرضی الله عننه بیک اطال دین بیز تغا حوق اون تونوردی قه مبارک
 ارقا سنا کو تاردی من ایدیم یا امیر المؤمنین منکا بیز سانیلر من قه کو نور سام تیدی ارسامنکا ایکی یاز یک
 الرفیامت کون غلنا امانا و سند قنا حق تبارک و تعالی سوال قیلسا کیم یا غمور سن خلیفه اردینک قه مدینه
 و احبنا ناره سیده اولسون لاری بجالون دین بار و اخلیق زخمی دین قه لاری قی سن انلار دین خیر بیکر عیادی تب
 سوال قیلسا حور منکا کلور سنا کلما ز انداغ ارسا بولیش بیکل قه زخمی قی موسقی من کو تو باریس بولغای کیم
 حق تعالی سیدین کجور کای تیری قه منکا بیز مادی اوزی کو ترور بیری قه اول ضعیفه ایشینکا کیردول در حال
 غمور رضی الله عننه بولامق قلدی قه قازغانا عالمیشتی قه او تم اوزی اورا زاردی اول تونور لاری حاسی ارا سیدین
 حقیق داردی من ایدیم یا امیر المؤمنین ایسی برالینک تیدی ارسامنکا ایکی یاز یک اوغلان لاری یغلا اصابی شکل اولار
 قولایم غایندی قه کو نکلوم اینکان مجروح بولدی ایجا قاتلی صبور قیلا لیکلیم بو اوغلان لاری بو طعام دین بولور
 قه قون لاری بولوشون قه کو سون لاری شکلیم یغلا ماق لارینی استیم کو نکلوم مجروح بولدی کو لکان لارینی قه استیارتن

کونکوم خوش بوسوز اندر سوبل بولسکندی ارشاد بولاق شعی اول ضعیفه نعی بوناره سیده نینم لارکا
 اول بولاق دین بیدی انلاز قی بیدی لاز بیدی لاری بیری بیری اوینا بولولا سلا دی لار ارسا اندین سونک
 عمر رضی الله عنه اول ضعیفه فالیدی ای ضعیفه منیم انقوم فلان حله دا بوزار تم عمر بوزور جان کیم بحاج
 بولماکن منکا کلیل سدی نعی حقیقی بیز کون عمر رضی الله عنه مدینه اورا میندا بوزور اردی بیز ناره سیده
 اوغلان ایسور بیز حله دا بیللا بوزور اردی جان کیم عمر بیز کور دی ارسا اول ناره سیده اوغلان ایسور یار بیز
 بو عمر دین منیم دادیمنی سن الغیل سدی ارسا عمر رضی الله عنه حور قی نعی ای بیری ای ناره سیده عمر سکا
 ناظم قیلدی کیم عمر کا موندغ ایسور سن سدی ارسا اول اوغلان ایدی کیم من ارضاری لاردین بوزور من انا م
 بیغامبر علیه السلام ایلا کیندا شهید بولدی انا م فریندا شه نعی شهید بولدی انا م باز نعی سیدین اولکن بقور
 فریندا شهیم باز بیز حله اوچ کون بولدی کیم دنیا طعمای دین نایمیشیمین نو نعی سیز خلیفه بولغا ایسور نعی
 بیز لارکا تر بیست قیلما غایسین بیت مال دین نارسا بیز ما کا بیز سدی ارسا عمر بیللا دی نعی اول اوغلان
 بشی بیغادی نعی اول اوغلان بیک ایلیکی الدی نعی مسجد کا بیزدی نعی بوزور دی منادی قامنادی بیلدی
 ارسا حله صحابه لاری بیلدی لار عمر رضی الله عنه منیر کا موندی نعی تنگری قا او کوش حردشا لار قیلدی
 نعی بیغامبر قاد رود لار قیلدی ایندی سونل ای بیری ای خلیفه لار قوغ بیلور سیز کیم بیغامبر علیه السلام دنیا
 حجع قیلادی اقا انا ک دین بویا بیلادی سفره سیندا ایلی تور لولک طعام بیلادی هم ایلی تور لولک تور لوق نعی قیلادی
 بوزور ی بیکل خزینه لاری حو تعالی اوزینکا عرضه قیلدی ارسا اوزی قبول قیلادی نعی ایدی یار بی صینی
 مسکین تیر کوز کیل نعی مسکین اولدور کیل نعی قیامت کون بولسا انا و صدقنا مسکین لار زمره سیندا
 قویار غیل دعا قیلدی نعی بیلد بیلکیم ابو بکر رضی الله عنه نعی حله مالینی بیغامبر علیه السلام خد سقا

هاتون الرشید بودم که در سوال قبل از این از شما جمله منی این بلازیند لاری تو مکله منی جواب این است و ایماز منی
 ایستاد چون که بودم او علی بن ابی طالب و جمیع بیوتی و ما یمنی قع شوع لوع بود ما قینی که از شما ایماز آدم آخر
 حالیندا بی حال و ناچار حیفار معلوم از ما سندی از ازار سا خلیفه قتیغ قد غور و بی محکیز بودی
 از ما بود علی از ازار ما بی دین نه ناره سیده او غلان از روقه بی اییدی ای خلیفه قد غور ما غیل بود مکله تنکر
 جواب منی بیلور منی سیدی از سا خلیفه سفور سیدی بعضی لاییدی لاری او غلان مجنون و مو تروز مو توجا او لوع
 عالم از سید ما منی سیدان در من سوال بود نکال ایماز که من بیلور منی تنکال که من هارون الرشید او غلان تنکر
 سوز بود سیدی از ما اییدی ای او غلان منکا یقین کلید سیدی امام شافعی یقین کلیدی خلیفه اییدی قانی جواب
 ایستاد ایستاد امام شافعی اییدی یا خلیفه سید مو توجا محتاج تروز سید یا یقین من سوز کا محتاج تروز من
 ایستاد خلیفه اییدی که من سوز کا محتاج تروز من سیدی امام شافعی اییدی ایدع از ما سیر تحت او را اول ترویت
 سوال قیما یقین کلیدی قی تحت دین اسرا تروز سیر کا جواب ایما قیما مناسب از ما سیدی از سا خلیفه اییدی
 زلمست ایستاد سیدی قی او زری تحت دین تو سیدی امام شافعی تحت قی اسوز دین قی او زری ایستاد ایستاد ایستاد
 حضور بیله اول ترویدی از ما امام شافعی اییدی ای خلیفه سن عمر و نکال مجید ایدع معصیت قی قصد
 قیلمش دین سوال حق تعالی بنیاد مور قو غینی که نکلونکا تو شروبا اول معصیت دین رجوع قیلمش نکالار مو
 سیدی از سا خلیفه اییدی یا امام شافعی اییدی ایدع از سا خا تو نکال لال تروز قی او جتاج لیغ تروز سن
 سیدی از سا علم لاری اییدی که من سوز قی قی او زری بر استوز سن سیدی از سا امام شافعی اییدی من بو سوزی
 کلام الله من ایستاد من قی بو ایستاد من ایستاد من قوله تعالی و اما من خاف مقام ربته و نهی النفس
 عن الهوی فان الجنة تعی الماوی معنی اول بود که قی او سوز که از سا حق تبارک و تعالی حاضر دین

يا رسول الله بوسم غالتروب كذا اليتيم تقى كعبه كالولتروب طوان قيلد وردوم بوسم غالتروب عليه
 اللام ايدى اول انابل سنى توغور ميش دايو تو لغاغ زخمى تقى مستقى ليم انا نلق قانلدى بوخ قنلدر غانبل
 اول سرتو لغاغ زخمينكا جزا اراس تيب ايدى بولكون عمو رض الله عنه كعبه بولندا كورا ريب كيم ارسا
 ايسنى ايكينكا كوتاريب كعبه كا ايلاتور اول كيم اراس عموكا ايدى يا اميرالمؤمنين بوانام نى الى التيق بوزدن
 عموكا كوتاريب كعبه خانه قا ايلاتور من بوانامنى حقتنى اوتاميش بولغا مو من تيب سوا القدر اراس عمو
 رض الله عنه ايدى اى احمق سرتو لغاغ امكارى تقى اوتاميش بولغا غايسن تيب ايدى امام عدلى رضى الله عنه
 اشاء العلوم اتيخ كتا پيدا كلتو تيب كيم يوسف شغافره عليه اللام جان كيم مصر بارشاه بولدى بولكون
 عمو غلبيها اللام يوسف قتيغا ايدى تقى يوسف شغافره انا سى يعقوب شغافره قا اكرام واغزان قيلو
 دى اراس تىكرى تعالى يوسف شغافره قا وحي ايدى ايدى تقى ايدى يوسف مصر بارشاه بولدى بولكون تيب
 ايدى عمو اراس ايدى اول كيم ميش داوروقوبوب انكار اكرام قنلدا ديك من عزيم بولا ايت ياز
 كيم سنىل اوردون كدين حج بيغافره جيقا اراس غايسن تيب عباي قيلدى بولكون سوا بوشقا ناره
 سوا ادا اوردون بوزاركان سرتوش او حوب ايلاي لارى دين كى اراس بوناره سنده او غول ايدى اكن
 اراس بوزاركان سوا قيلدى اراس اوشقا ايدى او غولوم بوقوش اى فلان بوزاركان سوا ايدى
 اول قوش كورندى اراس او غلى ايكخ قنلدى ايدى اراس اوشقا ايدى لطف بولا كيم بولا ايدى افسر
 اراس او غوش دى قنل كورندى ايدى اول ناره سنده او غلى تقى بولدى قنلدى ايدى اراس حج سىكنا در
 اراس كيم بولا ايدى ايدى سنىل بوناوه سنده او غول اولغا ايدى بولدى تقى ايقاق ايدى بولدى
 اراس ايدى بولا ايدى بولا ايدى بولا ايدى بولا ايدى بولا ايدى اراس ايدى قنلدى ايدى اراس

۱۴۵

قلمیش اردی قے اتا بی جواب ایس اردی ایدی اوشقا قی اوغلیسی خیره قلیات تدا دی اردی اول خالسا
 اول قوش او جا کلدی ارسا اتا بی ایدی ای او غلوم بو قوش ائی تا تروزیب سوال قلدی ارسا او علی جواب ایدیک
 ایلخ قتا اول قوش بیا لوروزدی ارسا اتا بی بیا سوال قلدی قجان کم اتا بی او غولغا ایلخ قتا سوال قلدی ارسا
 او علی ای انا اوشقا بو لورونک عقلمنکن این بو لیش حریف بو لیش سن بو ساعت یا بو موش بو لک ایسی
 ایتم اردی حالی او بو لیش سن بیت میزه سوز لادی ارسا اتا بی خاطر شکسته بو لکی کوز بندین قهرات
 و عبرات نیش لار اقی قی قی ای ای او غلوم من بیخه خیره قلیماق او چون ایتم بو اول بو تروزیب سن قسکا
 بو قوش ای دین بیتی قسا سوز دونل اول وقت تا ناره سیده ازی نکل من سکا هیج جو غلاما دیم تکا ایسور سسکا
 لطف لکم بیزا جواب ایسور ازم ایدی من سکا ایلخ قتا سوز دوم ارسا منکا موندغ ازار قلدنک معلوم بولدی
 کیم او غول قیز حجتی انا انا حجتینکا بیا سز ایش ایدی بیز قتا موسی شغامه عرش قانظر قلدی ارسا بی
 کیم ارسا قی کوردی عرش ادا قیندا تروزیب موسی شغامه حوتیارک و تعالی حضریندا اضاحا قیلدی ای دی یارن کیم ارسا
 بو مقام غانا عمل بیز لاندکی بی سوال قلدی ارسا حق تبارک و تعالی ای دی یا موسی بو قلمون بو تک ایکی خصیتی بازاردی
 اول ایکی خصیت بو قلمون بی مقام غانلور دی ایدی ارسا موسی شغامه ای دی یا ز اول ایکی خاصیت یا تروزیب
 ارسا حق تبارک و تعالی ای دی یا موسی بو قلمون کونکیندا هیج خندی بو زاردی کوز لا مانکی بو قی اردی قی اتا سی
 انا سنغا اذ کور خدمت قلمیش اردی اول ایکا کو بو قلمون دین راجدی لار اول بو ندین بو قلمون غا بو قور بیت
 مقامی روزی قیلدیم بیس بزی قادی قی ای دی یا موسی کیم انا سنغا قی انا سنغا اذ کور کونکیندا ای لارن
 خشنور قیلسا قی منیم فرمانیم غا مطیع بولسا منکا عاصی بولوقیلسا من ازی اذ کور قول لاریم دونیندا بیسور سن
 قی کیم انا سنغا قی انا سنغا قی منیم فرمانیم قانطیع بولسا اول کیم ارسا عاصی لار دونیندا بیسور سن بیز

۱۵۰

بے نفسی مہر و نیک اندیشی است و در حال رخ قیام در او بیخاسته و غایتی نام
 آیدری یاد او داران لاریکل فافور قوشغیل کیم نفس لاری تداگان لاریسکا استماع قیلما سون لاری قاپور نکلون کیم اوز
 نفسی بیکر معلق بولسا اول بولکل مسیندن محبوب دور سیدی علم لاری ادر سیر شالردرد ایفینکا باردی اول شاکرد
 او ستادی او کیندا سفره بندری لیکن سفره سندا فوروغ ائمال لاری ادردی بیخ معنونار ساسه یوق ادردی
 بوشاکرد خالتا چیندا بولدی ادر او معنی بیخ او ستادی بیخ فراست سیره بیدری اول فوروغ ائمال کئی سادان
 قیلیمش دین سونل او ستادی آیدری بوشاکرد بیک کیم تور غیل رندن قورغیسکا بر لیل تندر ارا شاکردن بیخ
 قیلدی کیم بواو ستادیم رندان قورغیسکا بر معنی او چون بولغان بیخ قیلما چیندا قالدی قجان کیم رندان
 قورغیسکا کئی لاری ارا بقار لاری بغضی لاری اوزور لاری بغضی لاری نیل لاری کسار لاری بغضی لاری عفو
 قیلور لاری ادر ستاد آیدری شاکرد بیک ای شاکردیم بیلور موس من سینه بو بیکر نام معنی او چون کلتور دوم سیدر
 ارا شاکردی آیدری او ستادیم بیلمدیم سیدی ارا او ستادین آیدری سلیل آگاه بولغیل او شولیم ارا لاری کیم
 عذاب و عفو بیخ قیلور لاری بولور اول کیم ارا لاری ادرور لاری کیم فوروغ ائمال کا قناعت قیلما دین ارنوق بیخ ارا راه
 کور کا طمع قیلک مسلمان ارا لاری اوزور لاری حیانت قیلیم موخا عذاب و عفو بیخ قاسر اولدی لاری سیدر
 بواو ادا بولور ندان بیخ لاری دین سیر کیم ارا ادر قی بوقا غلوع بوینی خیر لیک کتیه کلدی بیخ ایشور ای عزیز لاری
 ایسکان آخ برور من سجا کون بولدی کیم طعام ساق قیلیمشیم بوقر بیباره ائمال بیور سایلیر حق تعالی ارا راه
 او چون کتیه درخواست قیلدی ارا او ستاد آیدری ای بقا غلوع کیم ارا سب ادر بیباره ائمال کا قناعت
 قیلیمش بولسا ادر بیخ و نداغ عفو بیخ قاسر اولما غما ادر بیکندی اول کتیه آیدری کیم ای عزیز راست سوز
 لاری سکر حقیقت حال بولدیج برور کیم بیسار قیلدی سیدر ارا او ستاد آیدری شاکرد بیک ای شاکردیم بو بیکر کا